Landschapsvisie omgeving Klooster Ter Apel

LAOS LANDSCHAPS ARCHITECTUUR EN STEDEBOUW

19-06-2019

Landschapsvisie omgeving Klooster Ter Apel

19-06-2019

Afbeelding cover | bron: Groninger archieven, toegangsnummer 1986, inventarisnummer 8437 (ca 1925).

We hebben ons uiterste best gedaan om bronnen en rechthebbenden van het beeldmateriaal te achterhalen. Wanneer desondanks beeldmateriaal wordt getoond waarvan u (mede-)rechthebbende bent en er is geen toestemming verleend voor het gebruiken van de afbeelding, verzoeken we u een mail te sturen aan admin@laoslandschap.nl.

LAOS
LANDSCHAPS
ARCHITECTUUR
EN STEDEBOUW

Kerklaan 30, Haren
Postbus 6070
9702 HB Groningen
050 5278218
contact@laoslandschap.nl
www.laoslandschap.nl

Staatsbosbeheer
Leonard Springerlaan 23, Groningen
Postbus 333
9700 AH Groningen
030 6926111
www.staatsbosbeheer.nl

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Smallepad 5, Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
033 421 7 421
www.cultureelerfgoed.nl

Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
Stationsplein 89, Amersfoort
Postbus 2180
3800 CD Amersfoort
033460320
www.stowa.nl

Waterschap Hunze en Aa's
Aquapark 5, Veendam
Postbus 195
9640 AD Veendam
0598 69 38 93
www.hunzeenaas.nl

Provincie Groningen
Sint Jansstraat 4, Groningen
Postbus 610
9700 AP Groningen
050 3164911
www.provinciegroningen.nl

Gemeente Westerwolde
Dorpsstraat 1, Sellingen
Postbus 14
9550 AA Sellingen
0599 32 02 20
www.westerwolde.nl

Stichting Museum Klooster Ter Apel
Boslaan 3-5, Ter Apel
Postbus 139
9560 AC Ter Apel
0599 581370
www.kloosterterapel.nl

Inhoud

VOORWOORD 4

1. INLEIDING 7

2. HISTORISCHE ONTWIKKELING EN BELEVING 9

Historische kaartenreeks 10

Narratieven van de kloosterenclave 22

Leesbaarheid van de historische gelaagdheid 24

3. RUIMTELIJKE EN FUNCTIONELE OPGAVEN 33

4. PROGRAMMA VAN EISEN 41

5. RUIMTELIJK CONCEPT 45

6. KADERPLAN 59

Het landschap 60

Het Wandelbos 70

De enclave 78

Algemene beeldtaal 92

Voorwoord

De voorliggende 'Landschapsvisie Klooster Ter Apel en omgeving' is een product van een intensieve samenwerking tussen de Stichting Museum Klooster Ter Apel (erfpachter van het kloostergebouw), de gemeente Westerwolde, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Staatsbosbeheer (eigenaar van klooster en omgeving). Deze samenwerking is voortgekomen uit het symposium 'Van dorpshuis tot kanjerklooster' dat gehouden is op 30 oktober 2015 in het klooster van Ter Apel. Tijdens dit symposium stond de vraag centraal of monumenten in de periferie nog wel een toekomst zouden hebben.

Die vraag heeft ertoe geleid dat er veel energie is losgekomen om het Kruisherenklooster in Ter Apel in zijn omgeving met bossen en rivieren en bebouwing, nader te beschouwen. De genoemde partijen zijn in een werkgroep jarenlang intensief aan de slag gegaan om de initiatieven, gericht op het vitaal houden van het gebied rondom het klooster, te verkennen.

Deze werkgroep heeft vele contacten onderhouden met betrokken partijen en instanties, waaronder de Commissie Herbestemming Monumenten. Deze commissie, onder leiding van prof. mr. Pieter van Vollenhoven, bezocht Ter Apel op 22 april 2016 en gaf aan energie te willen steken in het stimuleren van de verschillende initiatieven in Westerwolde. Dat resulteerde in een bezoek op 18 april 2017 aan de heer Camille Oostwegel langs een aantal fraaie voorbeelden in Maastricht van cultuurhistorische complexen die hij heeft aangekocht en gerestaureerd en een horecabestemming heeft gegeven. Dit bezoek is gevolgd door een tegenbezoek van dhr. Oostwegel aan Ter Apel van 18 tot 20 september 2017. Tijdens dit bezoek is in een uitgebreid programma een breed beeld geschetst van het klooster Ter Apel in zijn omgeving, en zijn de kansen en mogelijkheden voor de toekomst geïnventariseerd. Belangrijkste advies was dat er veel meer en beter moest worden samengewerkt door betrokken partijen in het gebied, maar ook daarbuiten. Juist door het combineren van ieders kracht zou het goed mogelijk moeten zijn om van klooster Ter Apel en omgeving een aantrekkelijke bestemming te maken door meerdere functies in het complex onder te brengen, waardoor het klooster ook beter tot zijn recht zou kunnen komen als museum.

Dat bezoek heeft de nodige gevolgen gehad. Het voorstel om een landschapsvisie te maken voor het klooster Ter Apel en de directe omgeving is versneld ter hand genomen. In dit traject zijn alle partijen onder leiding van LAOS landschapsarchitectuur en stedebouw bij de planvorming betrokken; de werkgroep, bewoners, ondernemers en andere gebruikers. Op 8 maart 2018 hebben de partijen het gebied verkend en op basis daarvan zijn de eerste schetsen op papier gezet: wie zijn er actief in het gebied, in welke mate en waar zitten mogelijkheden tot samenwerking en synergie. In een aantal sessies zijn deze bevindingen met de betrokken partijen overlegd om tot een zo breed mogelijk gedragen visie te komen voor het klooster en zijn directe omgeving.

Gedurende het proces kwam budget beschikbaar om de waterlopen in het gebied nader te onderzoeken. In samenwerking met het Waterschap Hunze en Aa's is verkend wat de ruimtelijke mogelijkheden zijn om het bestaande watersysteem te verbeteren en in te zetten in de ruimtelijke ontwikkelingen voor de (nabije) toekomst.

De visie moet er uiteindelijk toe leiden dat nieuwe samenwerkingsvormen worden verkend om het klooster meer op de directe omgeving te laten aansluiten. Een betere samenhang tussen het klooster en omgeving maakt het gebied aantrekkelijker en fungeert als economisch vliegwiel voor een nog groter gebied. Doel is tot een breed gedragen plan te komen om het gebied te revitaliseren, waarbij cultuurhistorie de basis zal zijn.

In de komende jaren zullen verschillende deelprojecten van deze visie worden uitgevoerd, zoals het nieuw te realiseren Kanukjespad en het vrijstellen van enkele oude boomwallen. Ook kijken we momenteel of een brouwerij in of bij het klooster kan worden gevestigd, die idealiter de benodigde ingrediënten uit de directe omgeving van het klooster haalt. Het opknappen van het Wandelbos staat voor het komende jaar op de agenda, en het verbeteren van de parkeerplaats en het op een of andere manier zichtbaar maken van de loop van de grachten zijn eveneens een grote wens.

Voor al deze ingrepen is geld nodig, geld dat er nu nog niet is en dat voor ieder deelproject steeds weer opnieuw moet worden gevonden. We hopen een inspirerende visie te hebben neergelegd waar partijen de komende jaren op voort kunnen borduren. Want door goed samen te werken, is het mogelijk om in de periferie van Nederland de monumenten in hun groene omgeving goed te behouden en te gebruiken.

Stichting Museum Klooster Ter Apel
gemeente Westerwolde
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Staatsbosbeheer

Inleiding

Het klooster van Ter Apel is een van die plekken die zeer geliefd en bekend zijn in Noord-Nederland en die tot het collectieve geheugen behoren. De plek is meer dan alleen het klooster. Zij bestaat uit verschillende onderdelen zoals het Wandelbos, de zwerm van bebouwing, de Ruiten Aa en natuurlijk het populaire Boschhuis. De waardering voor deze omgeving vindt zijn oorsprong in de bijzondere sfeer van de plek waar je letterlijk de geschiedenis kunt voelen. Het is daarom van groot belang om dit soort plekken goed te onderhouden, zodat ze voor de toekomst behouden blijven in hun volle rijkdom en gelaagdheid.

De kloosteromgeving is weliswaar schitterend, maar er spelen verschillende vraagstukken rond het gebruik en de inrichting van het gebied. Een van de vraagstukken heeft te maken met het watersysteem. Zo is het water van de vijver in het Wandelbos niet van goede kwaliteit. Ook zijn de Ruiten Aa en de Molen Aa nog maar weinig watervoerend. Verder wordt het Wandelbos ecologisch beheerd waardoor het weinig onderscheidend is ten opzichte van de andere bossen. Overige vraagstukken gaan over het opwaarderen van de parkeervoorzieningen en de toekomst van de lanen.

Om de (historische) rijkdom van het gebied tot haar recht te laten komen, is het belangrijk om de gehele kloosteromgeving als één samenhangend geheel te beschouwen en niet alle losse vraagstukken afzonderlijk op te lossen. Dat is de reden dat LAOS landschapsarchitectuur en stedebouw samen met de projectgroep, de gemeente Westerwolde, Stichting Museum Klooster Ter Apel, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Staatsbosbeheer een visie heeft ontwikkeld die de komende jaren als leidraad fungeert bij verschillende uitvoeringsprojecten.

Het plangebied (zie afbeelding) wordt aan de westzijde begrensd door het dorp Ter Apel. Aan de noord- en oostzijde vormt de opgeheven spoorlijn de grens. De zuidzijde van het plangebied grenst aan Agodorp, de Agostraat en de Schotslaan. Het studiegebied is groter en varieert naargelang het onderwerp.

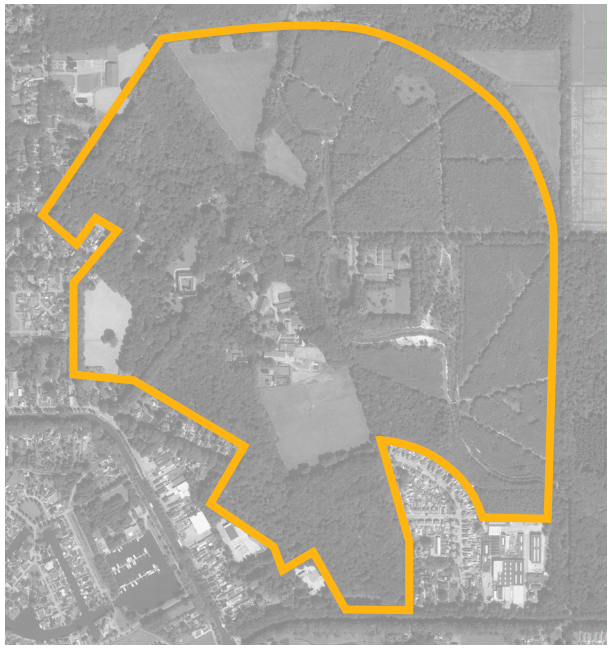

Plangebied

HOOFDSTUK 2

Historische ontwikkeling en beleving

HISTORISCHE KAARTENREEKS

± 1350

Midden op een zandtong in het Bourtanger Moor, een hoogveengebied binnen de huidige grenzen van Nederland en Duitsland, was een bouwwerk aanwezig. Op deze plek is later het klooster gebouwd. Op dat moment zijn er doorlopende wegen aanwezig richting Pruisen en Groningen.

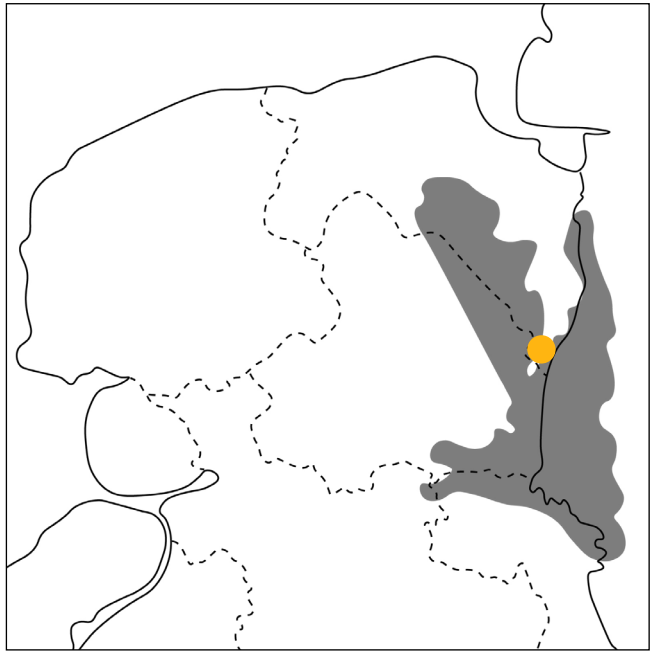

Situering in Bourtanger Moor

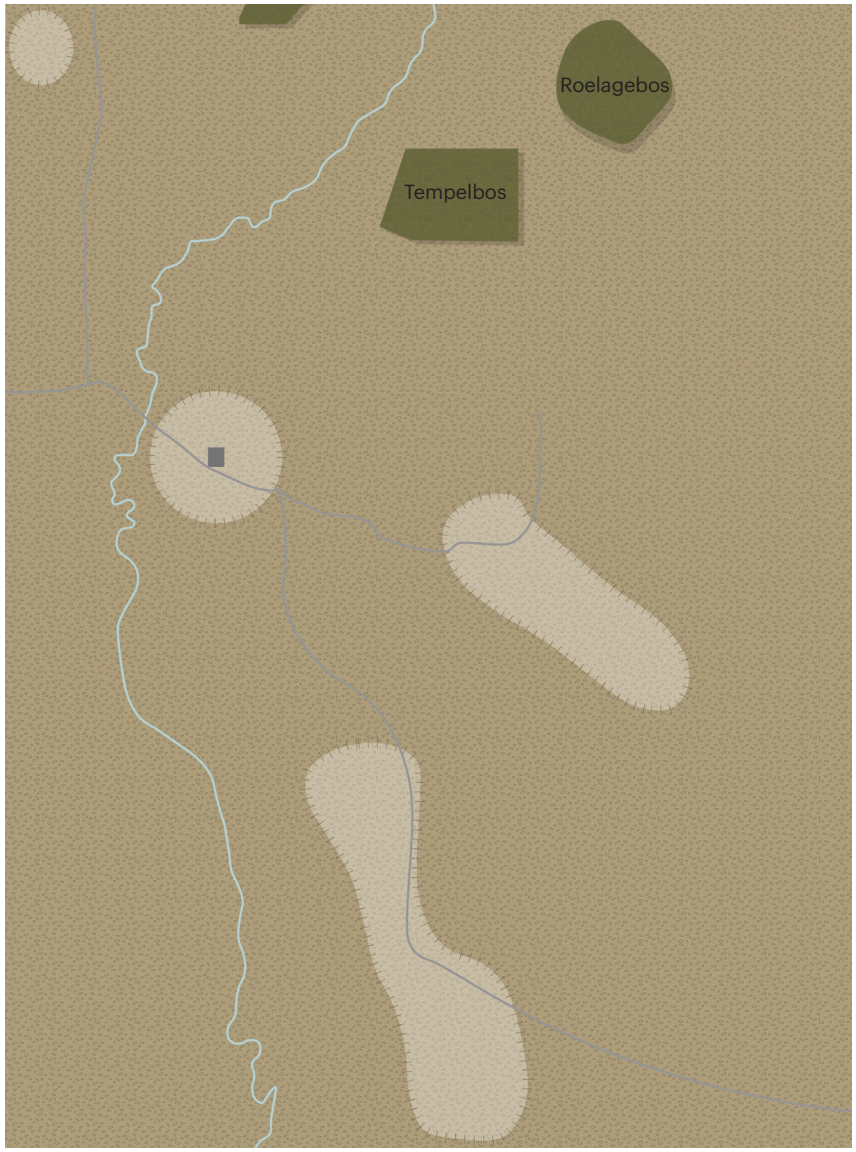

± 1350 | bronnen: Groninger archieven, toegangsnummer 1536, inventarisnummer 962 (ca 1700-1800); Groninger archieven, toegangsnummer 1536, inventarisnummer 2288 (ca 1740-1760); www.pdok.nl (AHN, bodemkaart, geomorfologische kaart).

± 1500

Het klooster werd in 1465 gebouwd op de plek waar voorheen een bouwwerk heeft gestaan. Er werden nieuwe wegen en zelfs grachten aangelegd. Ook werd de Molen Aa gegraven om de nieuwe molen aan te drijven. Rondom het klooster ontstonden nieuwe 'gehuchten' door het gebruik van gronden als corpuslanden waar monniken onder andere vee lieten grazen. Gaandeweg ontstond er een nederzetting waarbij ook andere bouwwerken dan het klooster werden gebouwd zoals een poortgebouw en een bakhuis.

± 1500, uitsnede

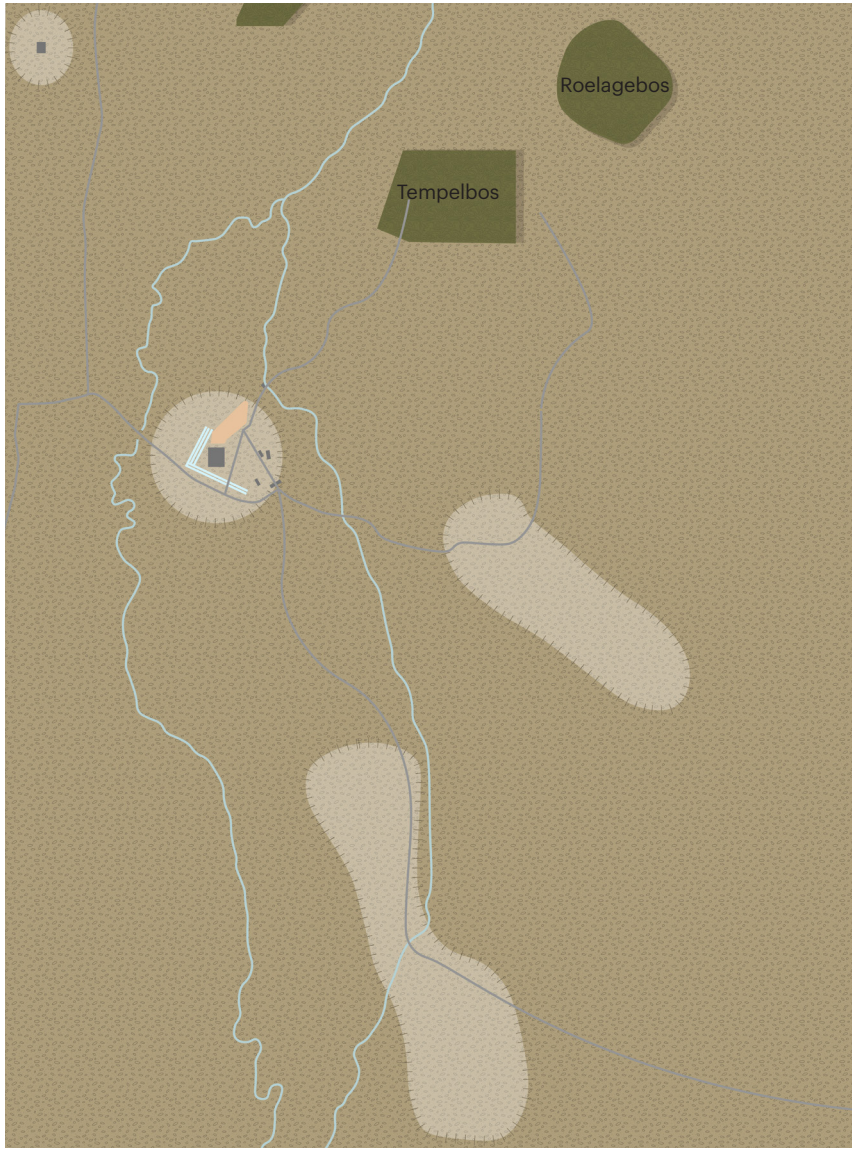

± 1500 | bronnen: Groninger archieven, toegangsnummer 1536, inventarisnummer 962 (ca 1700-1800); Groninger archieven, toegangsnummer 1536, inventarisnummer 2288 (ca 1740-1760).

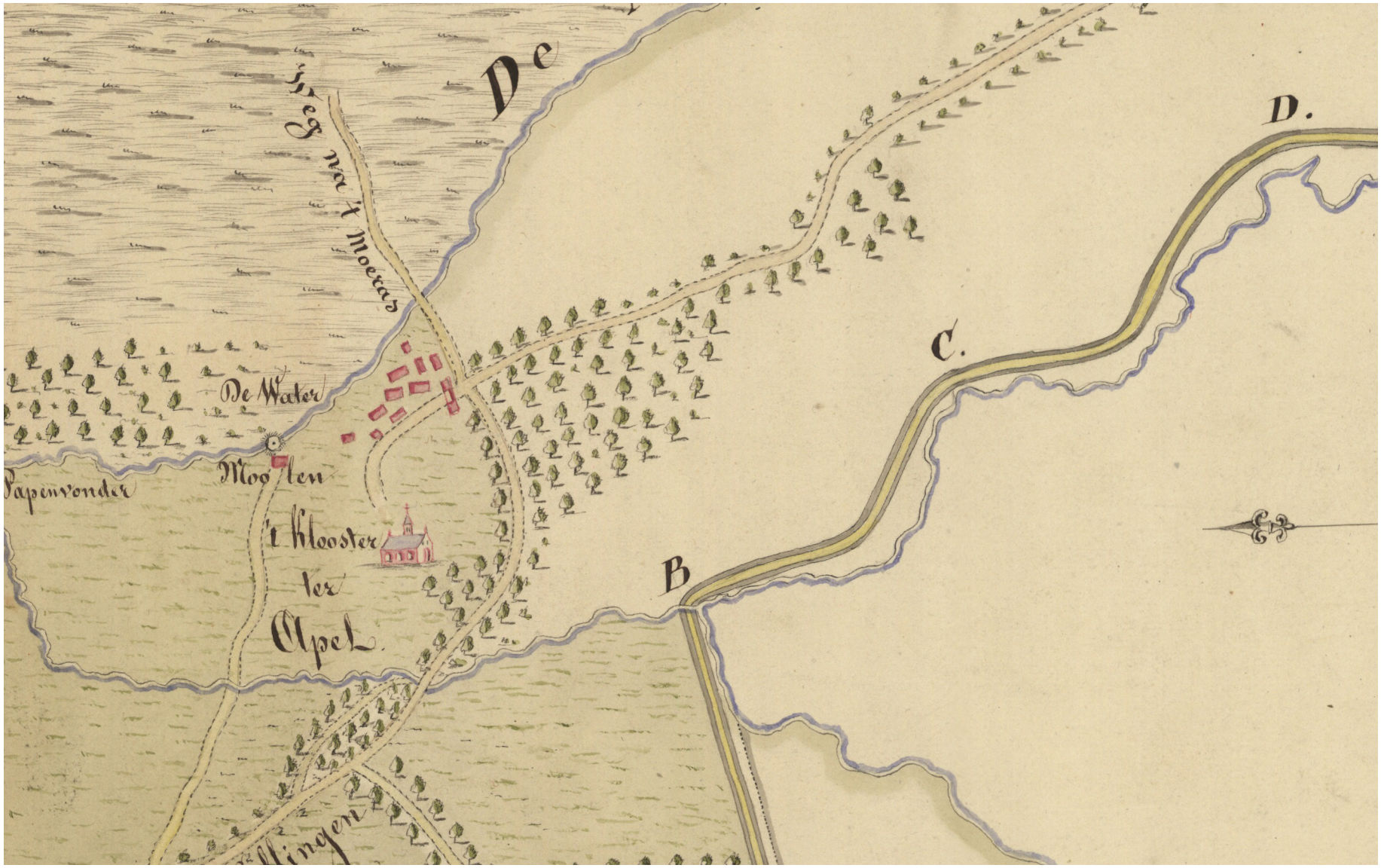

Kloosterenclave met klooster, poortgebouw en kloosterenclave | bron: Groninger archieven, toegangsnummer 1536, inventarisnummer 962 (datum 1700-1800)

Kloosterenclave met de gracht | bron: Groninger archieven, toegangsnummer 1536, inventarisnummer 6577 (situatie 1634, vervaardiging 1700)

± 1750

Na de Reformatie kwam veel grond in handen van de stad Groningen, waaronder het kloosterterrein. De stad trad steeds meer op als exploitant door bosbouw te bedrijven. Zo is onder andere het Zuyderbos ontstaan. Rondom het klooster zelf waren inmiddels meer tuinen, akkers en bossen te zien, zoals het Essenbos. Verder groeiden de nederzettingen 't Heem en 't Schot in omvang door uitbreiding van bos, akkers, tuinen en bebouwing. Nabij de Runde werd een dijk aangelegd om het water tegen te houden.

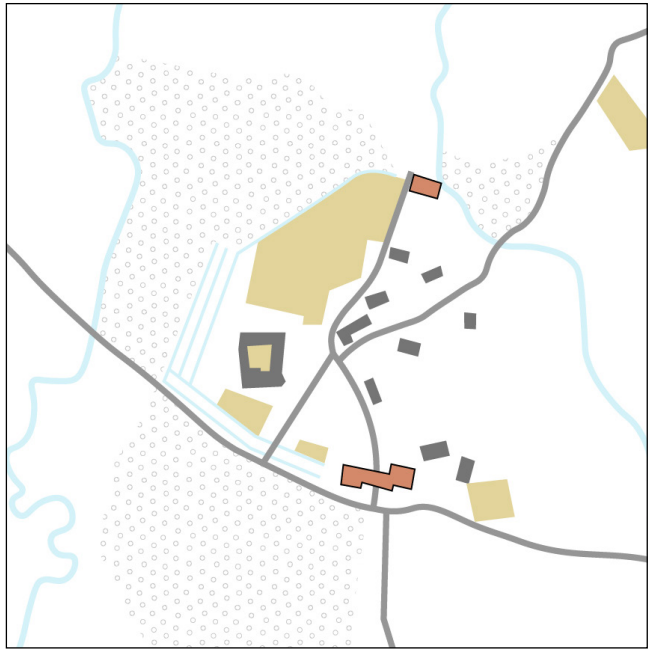

± 1750, uitsnede

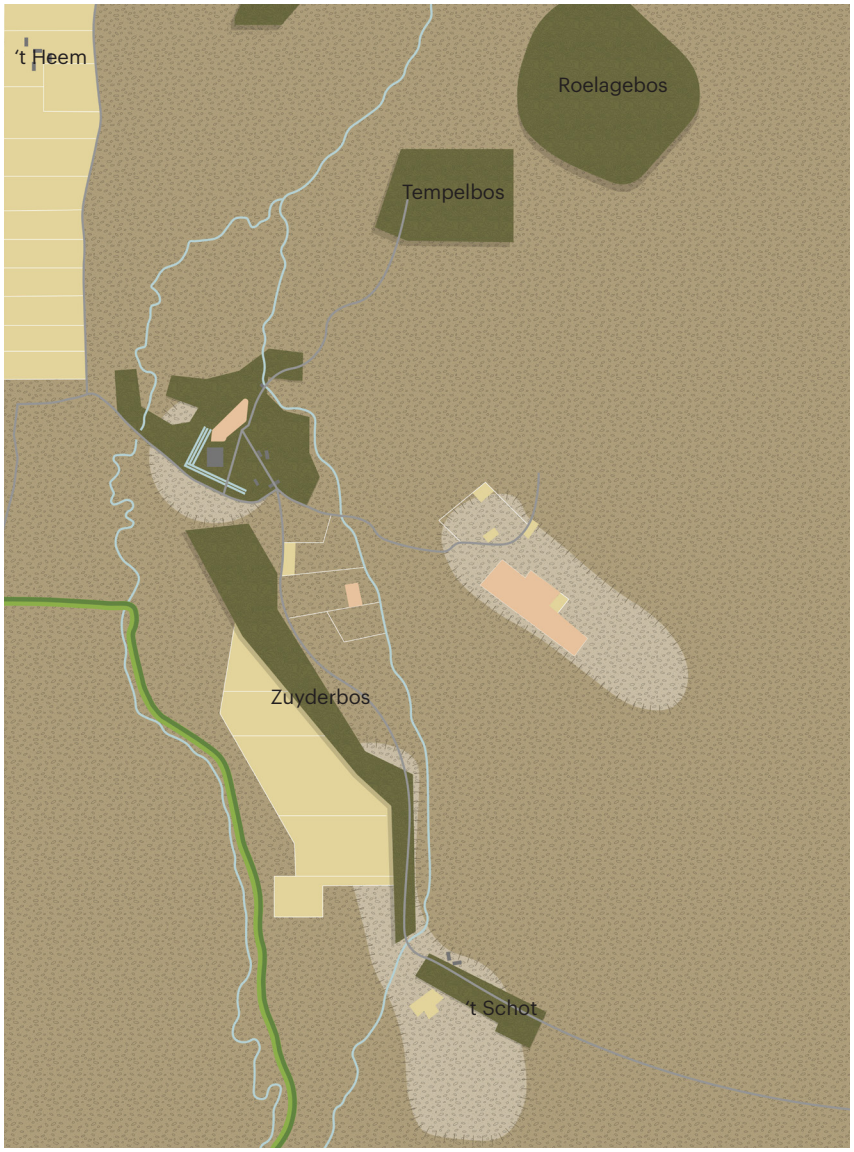

± 1750 | bronnen: Groninger archieven, toegangsnummer 817, inventarisnummer 1486 (ca 1767); www.topotijdreis.nl (historische topografische kaarten).

± 1860

Het Ter Apelkanaal was inmiddels gegraven en ook het Sikkeloantje was aangelegd. Het Sikkeloantje vormde de entree, komend vanuit de stad Groningen. De molen was inmiddels gesloopt. Ontginningen waren inmiddels in volle gang, onder andere in de vorm van bosbouw, zoals het Zwaansbos.

± 1860, uitsnede

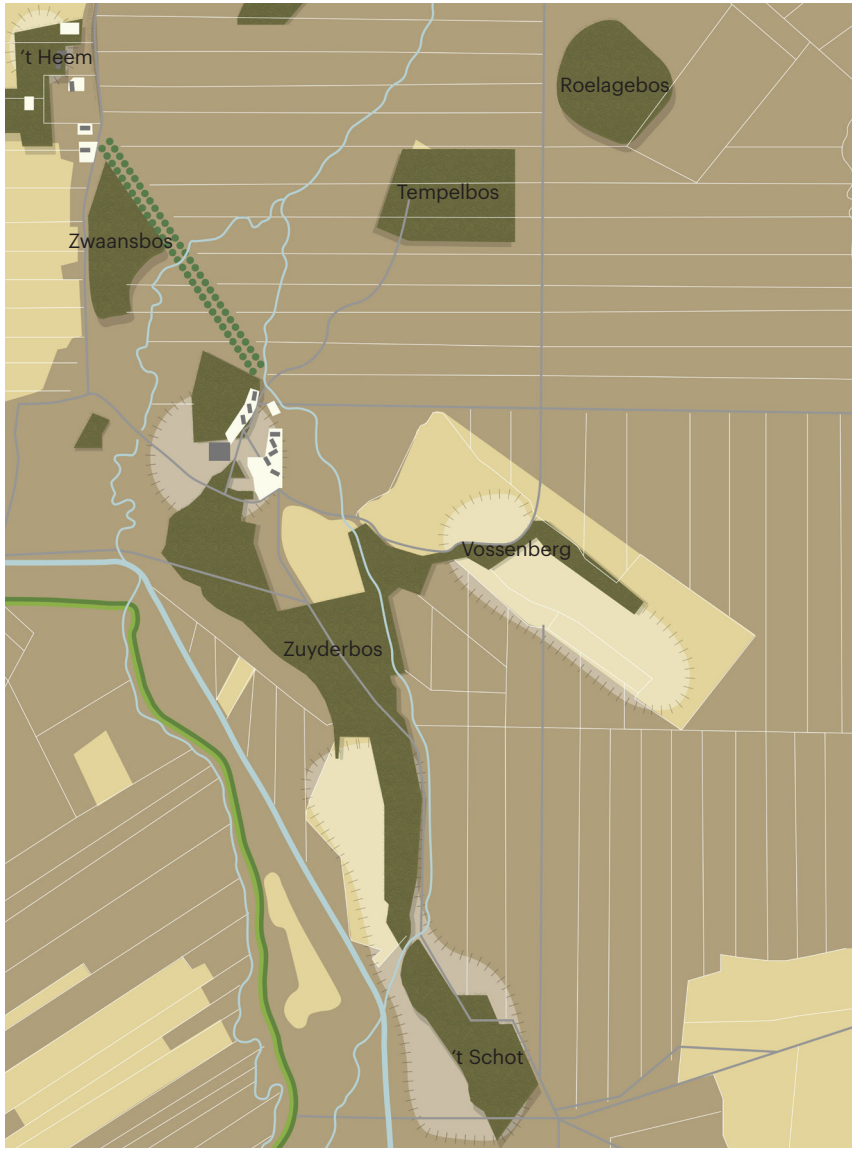

± 1860 | bronnen: Groninger archieven, toegangsnummer 817, inventarisnummer 3295 (ca 1855-1859); www.topotijdreis.nl (historische topografische kaarten).

± 1900

Het landschapspark ten westen van het klooster was inmiddels aangelegd en diende vooral de bestuurders uit Groningen. Nabij het kanaal breidde de bebouwing snel uit. Vanuit het kanaal werd er een weg richting de kloosterenclave aangelegd (later de rechtgetrokken Boslaan). Er was ook meer bos bijgekomen zoals de Vossenberg en het Middelbroeksbos.

± 1900, uitsnede

± 1900 | bronnen: www.topotijdreis.nl (historische topografische kaarten).

± 1930

Het Ruiten Aa-kanaal was aangelegd en ook de spoorweg is in het landschap te zien. De spoorweg heeft later haar functie verloren. Verder vonden er industriële ontwikkelingen plaats; de AGO-fabriek, de aardappelmeelfabriek, bijbehorende tuindorpen en vloeivelden.

± 1930, uitsnede

± 1930 | bronnen: www.topotijdreis.nl (historische topografische kaarten).

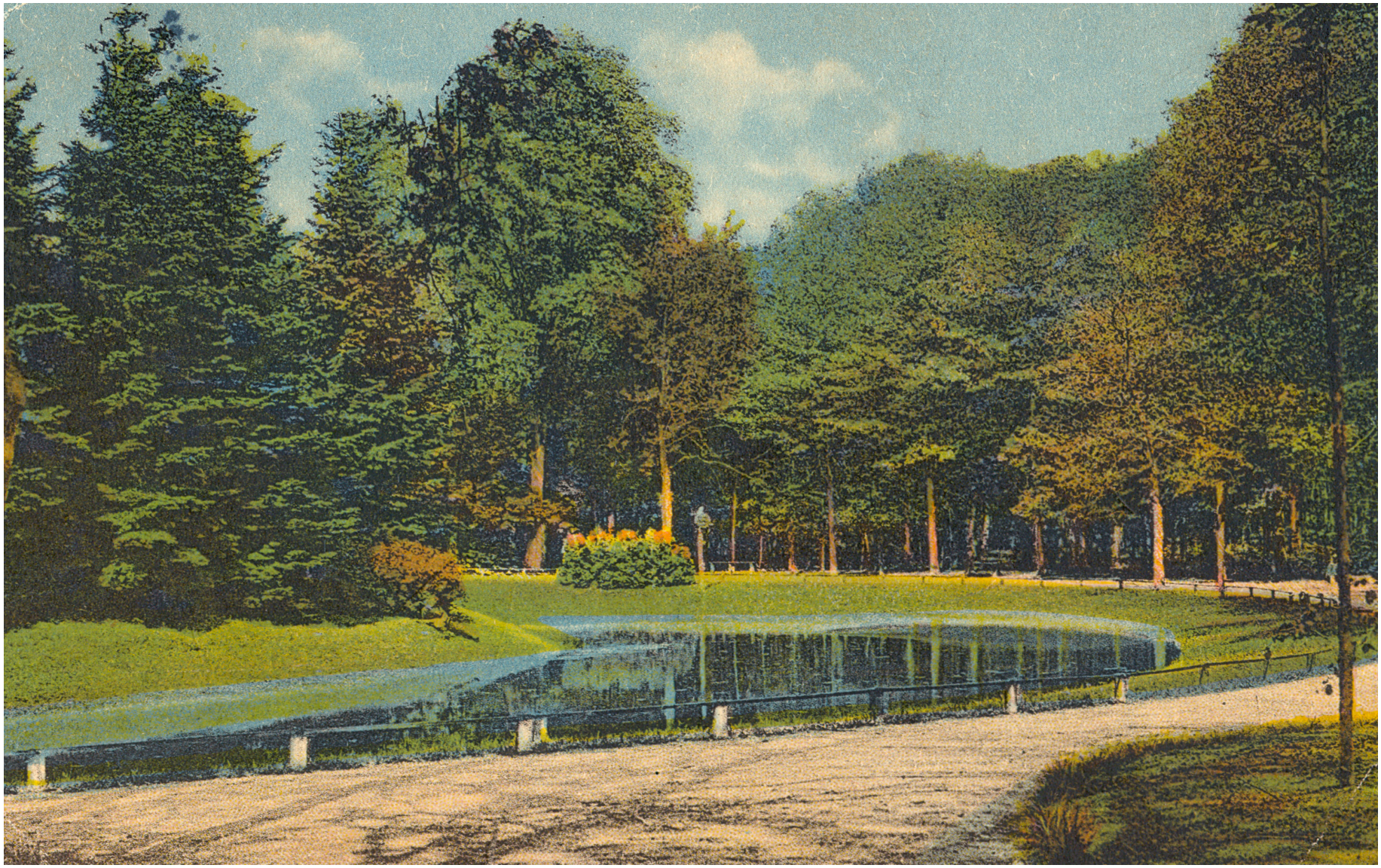

Vijver in Wandelbos | bron: Groninger archieven, toegangsnummer 1986, inventarisnummer 8446 (ca 1925)

Lindenlaan met terras | bron: Groninger archieven, toegangsnummer 1986, inventarisnummer 8426 (ca 1930)

± 1980

Het AGO-dorp werd verder uitgebreid en nabij het klooster was een boomkwekerij aangelegd. Het dorp Ter Apel groeide tot aan de bossen aan de westzijde van de kloosterenclave. Ook was de begraafplaats aangelegd en ontstond er - waarschijnlijk door grondwerk - een plas.

± 1980, uitsnede

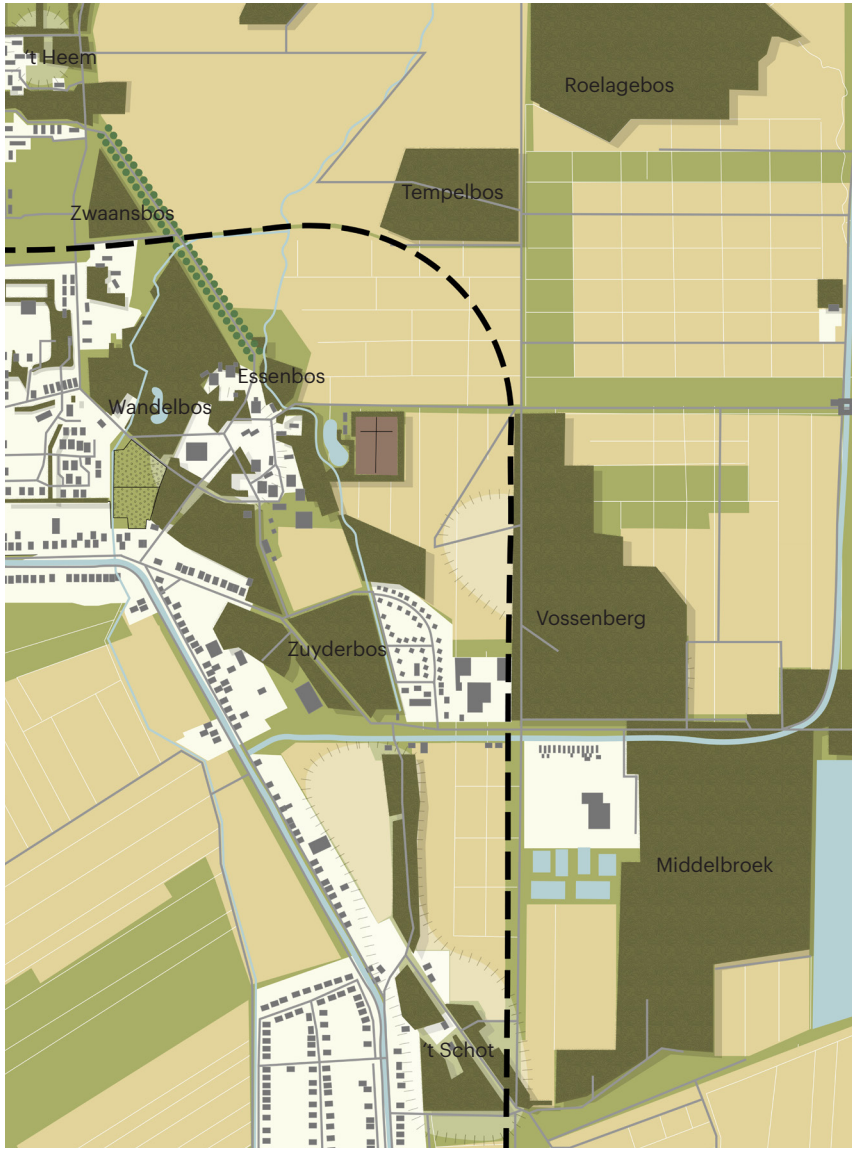

± 1980 | bronnen: www.topotijdreis.nl (historische topografische kaarten).

2018

Ter Apel heeft zich inmiddels nog verder uitgebreid en er is recent veel nieuw bos bijgekomen. Ook is de meer ecologische bosbeek gegraven die als een natuurlijke slinger door het gebied loopt.

± 1930, uitsnede

± 1860 | bronnen: www.topotijdreis.nl (historische topografische kaarten).

NARRATIEVEN VAN DE KLOOSTERENCLAVE

In hoofdlijnen zijn er drie perioden te onderscheiden in de geschiedenis van het klooster en haar omgeving. De eerste periode heeft betrekking op het klooster als zelfvoorzienende eenheid met een actieve katholieke functie (1465-begin 17e eeuw). De tweede periode begint in de tijd na de Reformatie (1593) waarbij in 1619 veel kloostergronden in handen van de stad Groningen terecht kwamen (1619-1970). De derde en laatste periode is die van het klooster in het landschap. Staatsbosbeheer kreeg in deze tijd veel grond in eigendom (1970-2018).

1. De kloosterenclave als zelfvoorzienende eenheid

In de periode van het klooster als zelfvoorzienende eenheid is het klooster gebouwd en zijn er grachten aangelegd. Ook is de Molen Aa gegraven en is de molen gebouwd. Andere bouwwerken die onder deze periode vallen zijn het poortgebouw, het bakhuis, het gasthuis, de stal, de wasserij en de smederij. Verder zijn de kruidentuinen en akkertjes te zien als onderdeel van de zelfvoorzienende eenheid. Ook vroegere bossen kunnen worden gezien als onderdeel van dit geheel, het Essenbos is hier een voorbeeld van.

2. De kloosterenclave als eigendom stad Groningen

Na de Reformatie kwam veel grond in de handen van de stad Groningen. Een manier om geld te verdienen aan de kloostergronden was door middel van de exploitatie van grote stukken bos. Zo is ook het Zuyderbos ontstaan. Tegen het einde van de negentiende eeuw werd voor bestuurders uit Groningen het Wandelbos aangelegd; een parkbos in Engelse landschapsstijl. Het Boschhuis (het vroegere bak- en brouwhuis) voorzag de bestuurders van een drankje.

3. De kloosterenclave in het landschap

In de jaren ’70 kwam veel grond binnen de kloosteromgeving in handen van Staatsbosbeheer. In deze periode zijn grote stukken nieuw bos aangeplant en is de Bosbeek gegraven. Ook brak er een periode van ecologisch en meer extensief beheer aan.

1. De kloosterenclave als zelfvoorzienende eenheid

2. De kloosterenclave als eigendom stad Groningen

3. De kloosterenclave in het landschap

1465

- Bouw klooster
- Aanleg grachten
- Ontstaan enclave
  molen / stal / bakhuis / gasthuis

1619

- Reformatie
- Kloostergrond in handen stad Groningen
- Opkomst industrie

1970

- Aanleg Wandelbos
- Aanleg Bosbeek en nieuw bos
- Restauratie klooster

2018

- Veel grond naar Staatsbosbeheer
- Ecologisch beheer

LEESBAARHEID VAN DE HISTORISCHE GELAAGDHEID

De drie narratieven zijn nog steeds in de omgeving van het klooster te herkennen. Soms overlappen ze elkaar zelfs. Het Boschhuis heeft bijvoorbeeld eerst dienst gedaan als bak- en brouwhuis, daarna als plek waar de bestuurders uit Groningen terechtkonden, en tegenwoordig vervult het een meer toeristische en gastronomische functie. De leesbaarheid van de historische gelaagdheid is echter niet overal even sterk.

1. De kloosterenclave als zelfvoorzienende eenheid

Het klooster als zelfvoorzienende eenheid is nog goed te herkennen in het klooster zelf en de kruidentuin. De vroegere begrenzing van de kloosterenclave door middel van de gracht is echter niet meer te herkennen. Dit is ook het geval bij het poortgebouw. De Molen Aa is niet zo beleefbaar omdat er geen echte brug meer overheen gaat en de molen zelf is alleen nog herkenbaar aan een steen die op een talud aan de Molen Aa ligt. De toenmalige akkertjes zijn er niet meer. Wel worden er weer oude gewassen verbouwd in het gebied boven het Essenbos.

2. De kloosterenclave als eigendom stad Groningen

De periode van het klooster als eigendom van de stad Groningen is nog goed herkenbaar door bijvoorbeeld het Sikkeloantje. Het negentiende-eeuwse Wandelbos is beheerd vanuit een ecologische filosofie, waardoor de leesbaarheid verloren is gegaan, bijvoorbeeld waar het de zichtrelatie met het klooster betreft. De landschappelijk 'spanningsopbouw' door middel van zichtlijnen is niet meer aanwezig. Ook zijn de vroeger strategisch geplaatste rhododendrons en de typische stinzenbeplanting niet meer op herkenbare wijze aanwezig. In het algemeen is het beheer op dit moment te extensief, waardoor het gevoel van een parkbos ontbreekt en het Wandelbos geen onderscheidend karakter heeft ten opzichte van de andere bossen.

3. De kloosterenclave in het landschap

Het klooster in het landschap is vooral herkenbaar aan de hand van de nieuwe bossen en de Bosbeek. Hoewel een meer ecologisch beheer hier gepast is, zijn bewust ontworpen assen aan het verwaarlozen.

Geslaagde en minder geslaagde voorbeelden van leesbaarheid van historische gelaagdheid >>>

De laanstructuren - zoals het Sikkeloantje - zijn onmisbaar voor de leesbaarheid van het landschap.

Plekken waar vroeger gewassen werden verbouwd, worden nu weer voor dezelfde functie gebruikt. Dit heeft een educatieve functie en het zorgt voor meer begrip van het cultuurhistorische landschap.

De Molen Aa wordt geleid door een duiker en heeft geen brug. De waterloop is daardoor minder duidelijk aanwezig in het landschap dan ten tijde van de ‘Essenbrug’.

Nieuwe bosstructuren zorgen voor verstoring van zichtlijnen en leesbaarheid van oude (boom-)structuren.

Op de plek van de molen is tegenwoordig alleen een overblijfsel van de fundamenten te zien.

De plek waar vroeger het poortgebouw stond is niet herkenbaar.

De historische grens van de kloosterenclave (de gracht) is niet meer als zodanig herkenbaar.

Pas van dichtbij is het klooster vanuit het Wandelbos te aanschouwen. De 19e-eeuwse zichtlijnen - onderdeel van een landschappelijke spanningsopbouw - zijn verloren gegaan.

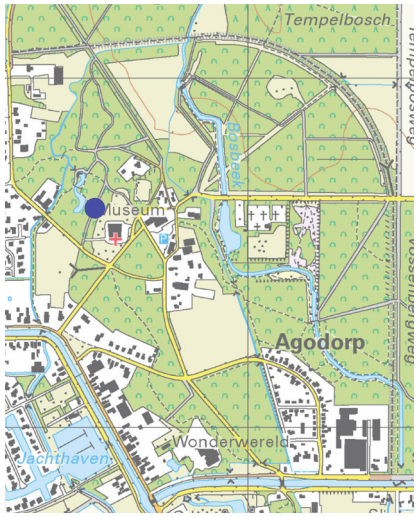

Door het ecologische beheer in het Wandelbos onderscheidt dit bos zich nauwelijks nog van de overige bossen; dit gaat ten koste van de leesbaarheid van het 19e-eeuwse Wandelbos.

Open grasland zorgt voor leesbaarheid van aangrenzende historische structuren.

In de jonge bossen ten oosten van de Bosbeek zijn ‘assen’ aanwezig. Die zijn echter soms dichtgegroeid of er zijn andere storende elementen zoals zandheuvels aanwezig.

Het halfopen schrale terrein onderscheidt zich van de omliggende dichtere bossen.

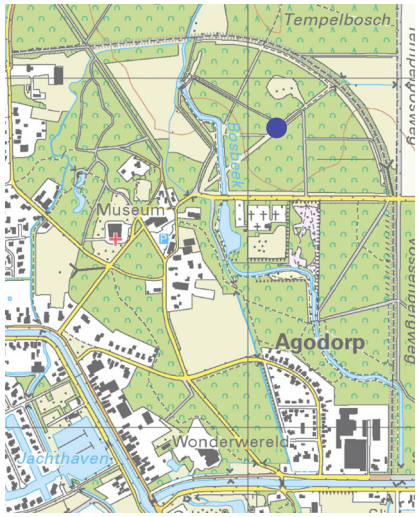

HOOFDSTUK 3

Ruimtelijke en functionele opgaven

RUIMTELIJKE EN FUNCTIONELE OPGAVEN

Behalve de historische gelaagdheid, zijn er andere opgaven in het gebied. De ruimtelijke en functionele opgaven zijn onder te verdelen in 'samenhang en eenheid', 'routing en functioneren' en 'natuur en ecologie'.

1. Samenhang en eenheid

Samenhang en eenheid zijn niet hetzelfde. Samenhang gaat over een verband tussen verschillende elementen en eenheid gaat over elementen die karakteristieken delen. Wat betreft de samenhang zijn er een aantal opgaven aanwezig binnen de kloosterenclave. De enclave voelt in het algemeen onsamenhangend aan, wat vooral komt door het ontbreken van één soort verharding, de aanwezigheid van de 'verrommelde' parkeerplaats en het ontbreken van samenhang in erfafbakening. Wat betreft de eenheid gaat het vooral over de eenheid van object. Zo zijn er op dit moment nog geen eenduidige entrees voor het kloosterterrein aanwezig. Evenmin is sprake van eenheid in bankjes, prullenbakken en bewegwijzering.

2. Routing en functioneren

Wat betreft routing en functioneren zijn er een aantal opgaven. Zo zijn er missing links te vinden in het recreatieve langzaamverkeersnetwerk. Ook komt dit netwerk niet uit op een helder verzamelpunt. Verder zijn veelgebruikte routes onlogisch ingericht, zoals de route tussen het klooster en het Boschhuis en de route tussen de kerk en de begraafplaats. Ook ligt er vanuit het klooster de wens om de nieuwe hoofdentree aan de westzijde te situeren. Zo moet worden onderzocht of er aan deze zijde eventueel extra (mindervalide-) parkeerplaatsen kunnen worden vormgegeven. Hoewel er op dit moment al een knip in de weg is, vormt overlast van doorgaand vrachtverkeer nog een probleem.

3. Natuur en ecologie

Het watersysteem is een belangrijke opgave binnen natuur en ecologie. Zo moeten de doorstroming en waterkwaliteit in het algemeen worden verbeterd. Zo is het water in bijvoorbeeld de vijver in het Wandelbos van slechte kwaliteit. Verder vormt de Bosbeek een ecologische structuur die kan worden versterkt. Ten slotte is het belangrijk te letten op de verlichting in en rond de bossen in verband met de aanwezigheid van vleermuizen.

Selectie van sprekende voorbeelden >>>

De parkeerplaats geeft een onsamenhangend beeld door veel losse elementen.

De kloosterenclave is in wegverharding niet onderscheidend van haar omgeving.

De entrees van de kloosteromgeving zijn niet overal op dezelfde wijze vormgegeven en er is geen ervaarbaar 'moment' van het betreden van de kloosteromgeving.

Er is weinig eenheid in elementen zoals hefbomen, bewegwijzering, banken en prullenbakken.

Bestaande veelgebruikte routes zijn soms niet logisch vormgegeven. Dit is onder andere het geval bij de route tussen de kerk en de begraafplaats.

De relatie tussen het klooster en het Boschhuis wat betreft het zicht en de wandelroute is niet optimaal.

De waterkwaliteit van de vijver is niet optimaal en de ervaring van de waterstructuren is minimaal door duikers en het ontbreken van bruggen.

De Bosbeek is een waterloop van recente oorsprong en heeft een meer ecologische betekenis in het gebied.

HOOFDSTUK 4

Programma van Eisen

1. HISTORISCHE GELAAGDHEID BELEEFBAAR MAKEN

Landschap
- Waterlopen beleefbaar maken
- Laanstructuren behouden en versterken
- Houtwallen beleefbaar maken
- Verwaarloosde zichtlijnen in nieuwe bossen herstellen en onderhouden
- Halfopen structuurrijk terrein halfopen houden
- Graslandgebieden open houden

Enclave
- De historische grens van de enclave benadrukken (gracht)
- Herkenbare entrees van kloosterterrein creëren
- Verdwenen zichtrelatie (zichtlijnen) Wandelbos en klooster herstellen
- Heemtuinen en oude gewassen zoals hop laten terugkomen in gebied

Objecten
- Wandelbos als zodanig beheren
- Plek poortgebouw herkenbaar maken
- Molen herkenbaar maken

2. SAMENHANG EN EENHEID VERSTERKEN

Samenhang
- Kloosterenclave herkenbaar maken door eenheid in verharding
- De parkeerplaats ondergeschikt maken aan geheel (inpassen)
- Samenhang in erfafbakening

Eenheid objecten
- Entree-elementen in een herkenbare stijl
- Eenheid in bankjes en prullenbakken
- Eenheid in bewegwijzering

3. ROUTING EN FUNCTIONEREN VERBETEREN

Logische routing
- Doorlopende routes langzaamverkeer
- Heldere route vanaf de kerk naar de begraafplaats
- Heldere route tussen klooster en Boschhuis
- Nieuwe entree klooster komt aan westzijde
- Onderzoeken optie parkeren mindervaliden bij ingang klooster westzijde

Overlast beperken
- Overlast doorgaand vrachtverkeer beperken

Toerisme en recreatie
- Geen museumdorp, échte bedrijvigheid
- Meer bezoekers trekken
- Helder verzamelpunt / startpunt routes organiseren
- Terrassen van Boschhuis in eenheid met omgeving inrichten
- Gebruik kloosterterrein door Middeleeuws Ter Apel waarborgen

Proces en samenwerking
- Connectie met het dorp zoeken
- Intensievere samenwerking tussen COSIS en klooster (uitbreiding takenpakket)
- In gesprek blijven met bewoners
- Groenten uit heemtuinen voor Boschhuis
- Boschhuis schenkt bier uit bierbrouwerij
- NOVO onderhoudt heemtuinen

4. NATUUR EN ECOLOGIE VERBETEREN

Water
- Doorstroming en waterkwaliteit in het algemeen verbeteren
- Bosbeek als ecologische structuur versterken
- Slechte waterkwaliteit vijver in Wandelbos verbeteren

Flora
- Stinzenflora en rhododendrons herstellen in Wandelbos

Fauna
- Verlichting in en rond bos beperken (vleermuizen)

HOOFDSTUK 5

Ruimtelijk concept

RUIMTELIJK CONCEPT

Het ruimtelijke concept gaat uit van een kern, waarbij de lanen de ruimtelijke inprikkers vormen. De landschappelijke omgeving is grofweg te verdelen in oud en nieuw, die voor maximale leesbaarheid van elkaar worden gescheiden door de Bosbeek als ecologische structuur. De kern bestaat uit het klooster, de enclave en het Wandelbos.

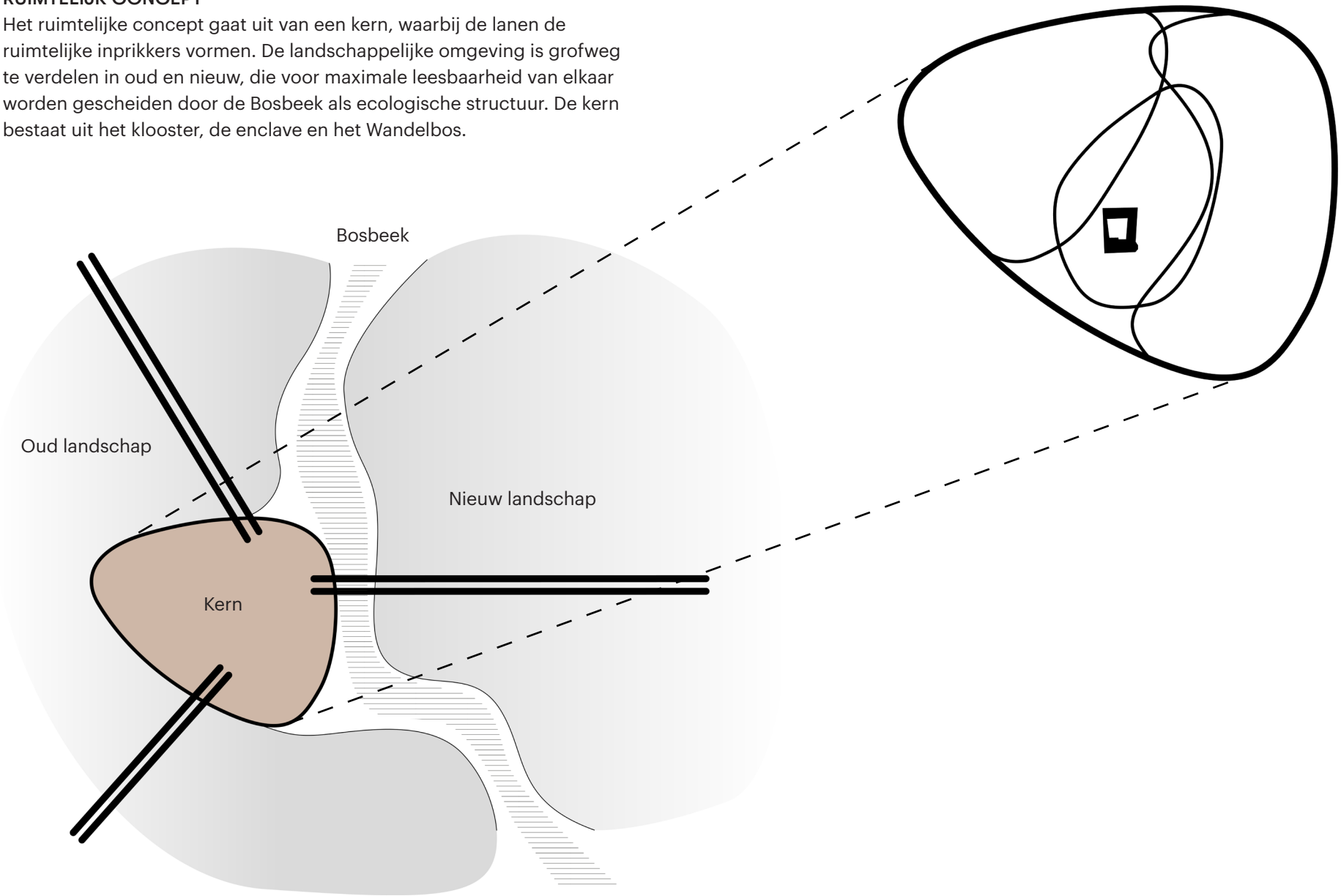

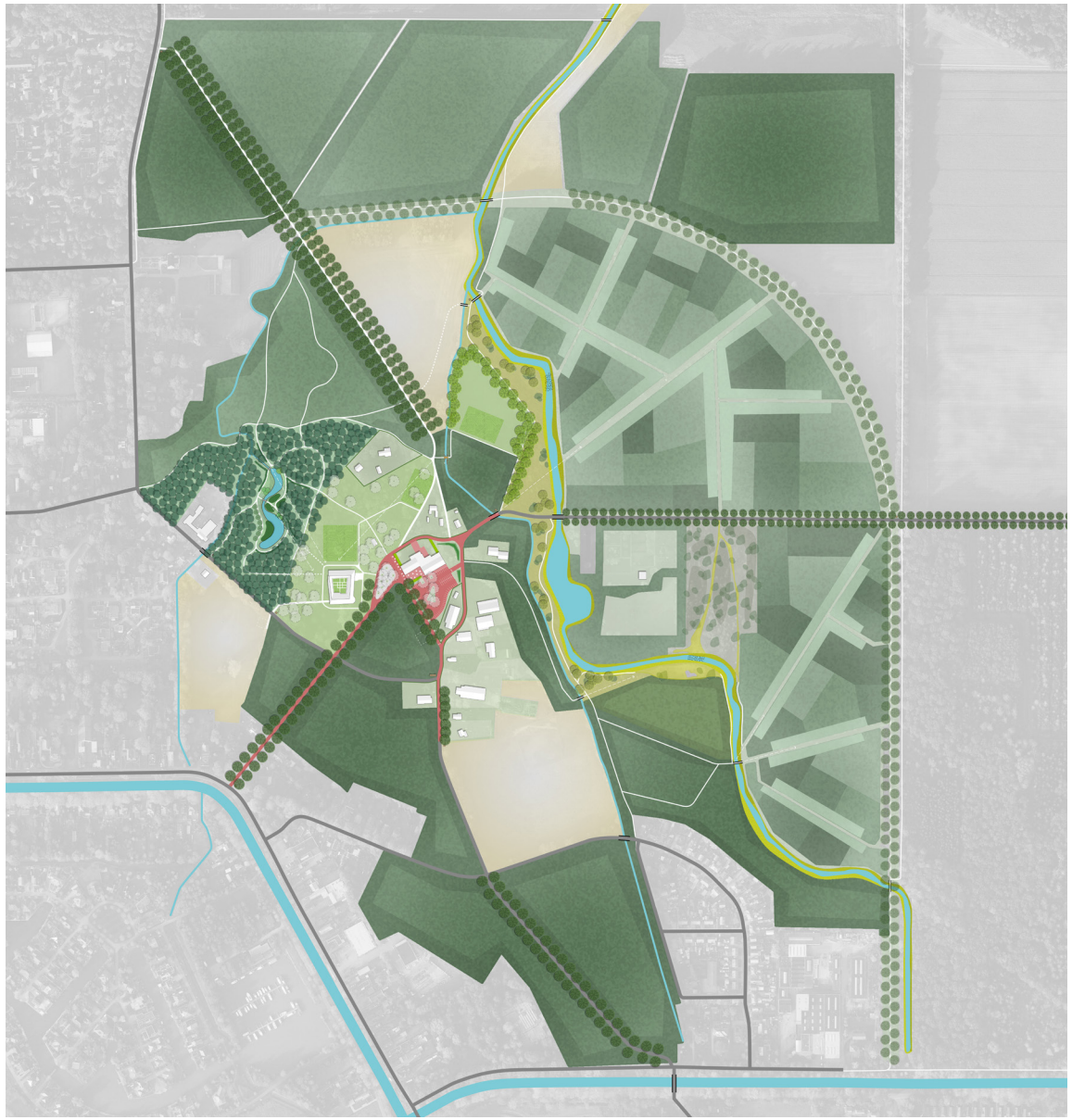

- Historisch bos
- Bosbouwbos
- Wandelbos
- Enkele laan
- Dubbele laan
- Solitaire bomen
- Waardevolle bomen
- Moes-/ heemtuinen
- Kruidenrijk grasland
- Halfopen terrein
- Structuurrijk grasl.
- Ecologische oever
- Waterloop
- Vijver
- Straat (asfalt)
- Straat (geb. klinkers)
- Paden
- Brug
- Doorwaadbaar gebied
- Stinzenbeplanting
- Rhododendrons
- Parkeerplaats
- Terras
- Aarden wal
- Zichtlijnen
- Molen
- Entree-element
- Poortelement

1. VERBETEREN WATERSYSTEEM EN WATERBELEVING

- Verbeteren waterkwaliteit vijver
- Nieuwe bruggen
- Introductie van de 'Molenbrug'
- Nieuw waterverval bij 'Molenbrug'

Waterloop

Vijver

Bestaande brug

Nieuwe brug

Nieuwe molenbrug

Nieuw waterverval

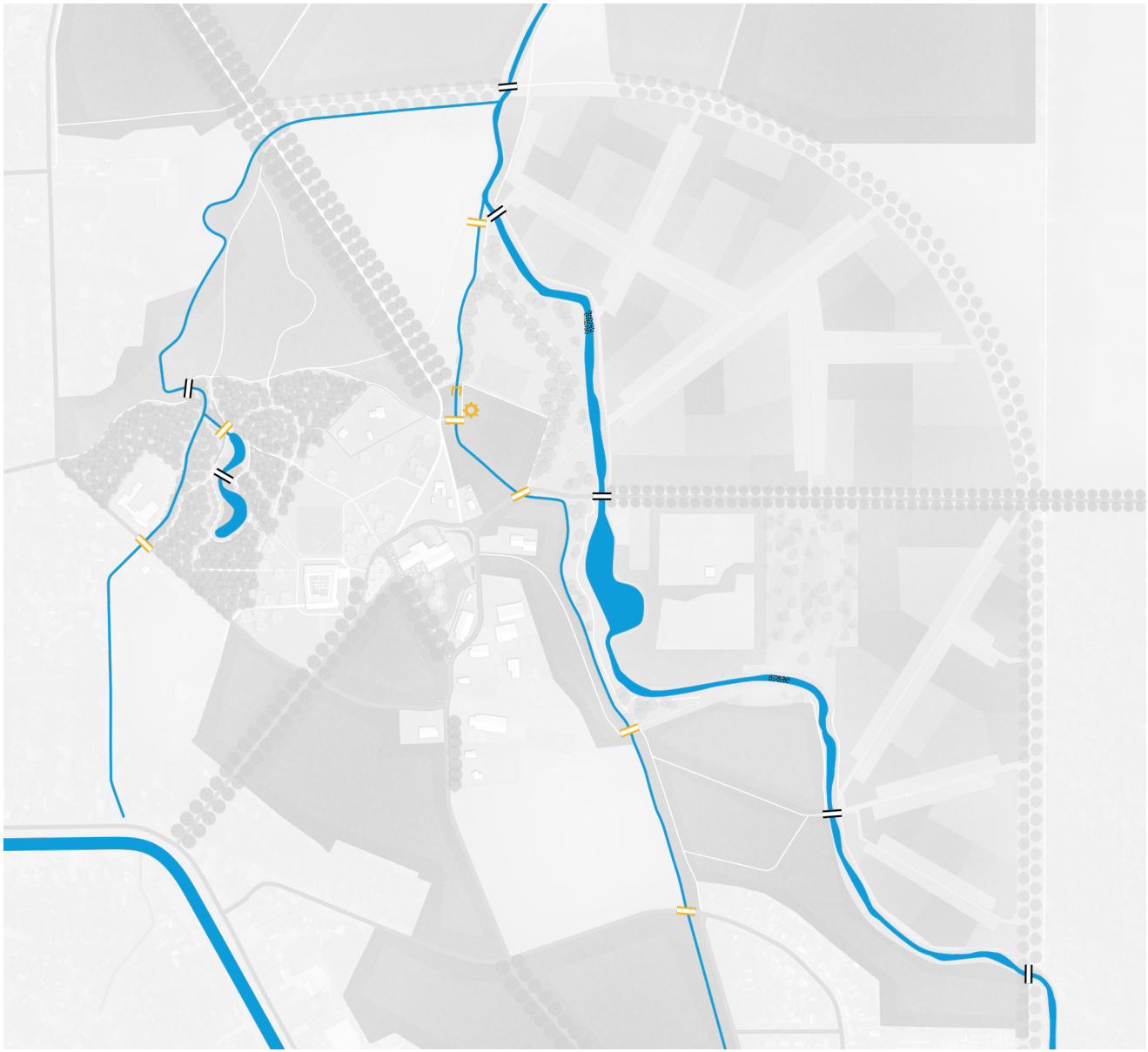

2. BOOMSTRUCTUREN BEHOUDEN EN VERBETEREN

- Lanen onderhouden
- Oude verborgen lanen en andere boomstructuren vrijstellen

Laan

Dubbele laan

Historische bomenstructuur

Verborgen laan

3. HISTORIE BOSSTRUCTUREN BENADRUKKEN

- Wandelbos (zichtrelatie met klooster, intensief beheer en onderhoud, stinzenbeplanting)
- Vroeg exploitatiebos (oude bomen, padenstructuren)
- Nieuw bos (extensief en ecologisch beheer, zichtassen)

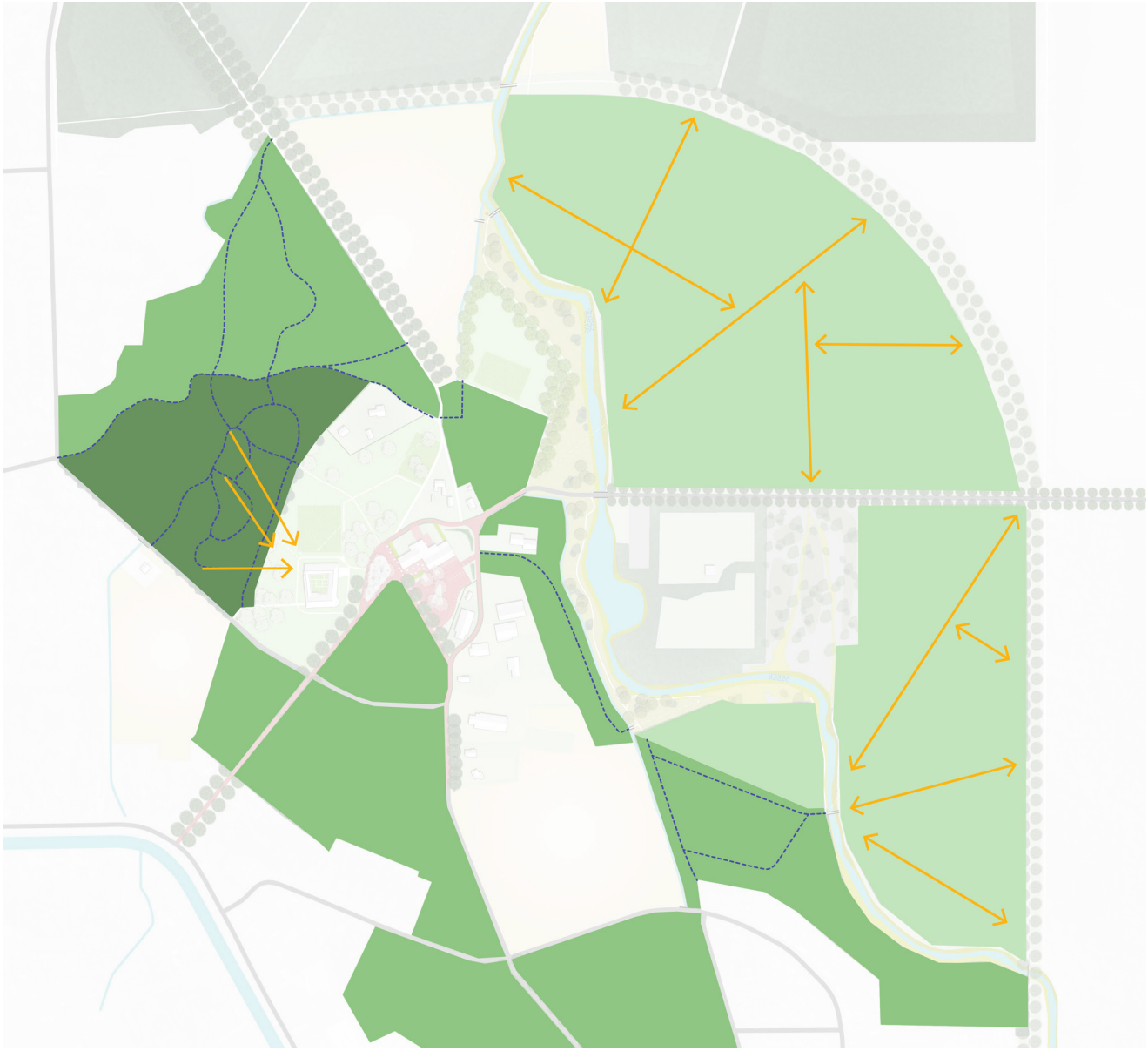

Zichtlijnen Wandelbos

Routes Wandelbos

Routes historisch bos

Assen nieuw bos

4. BOSBEEK ALS ECOLOGISCHE STRUCTUUR

- Oude structuren en zichtlijnen beter zichtbaar maken door op strategische plekken beplanting te verwijderen
- De Bosbeek als ecologische structuur versterken door de afwisseling tussen dichte en open structuren

Waterloop

Vernauwing

Verwijding

Zichtlijnen

Groenstructuren

5. OPEN GEBIEDEN OPEN HOUDEN

- Graslandgebieden openhouden
- Halfopen schraal structuurrijk gebied in stand houden

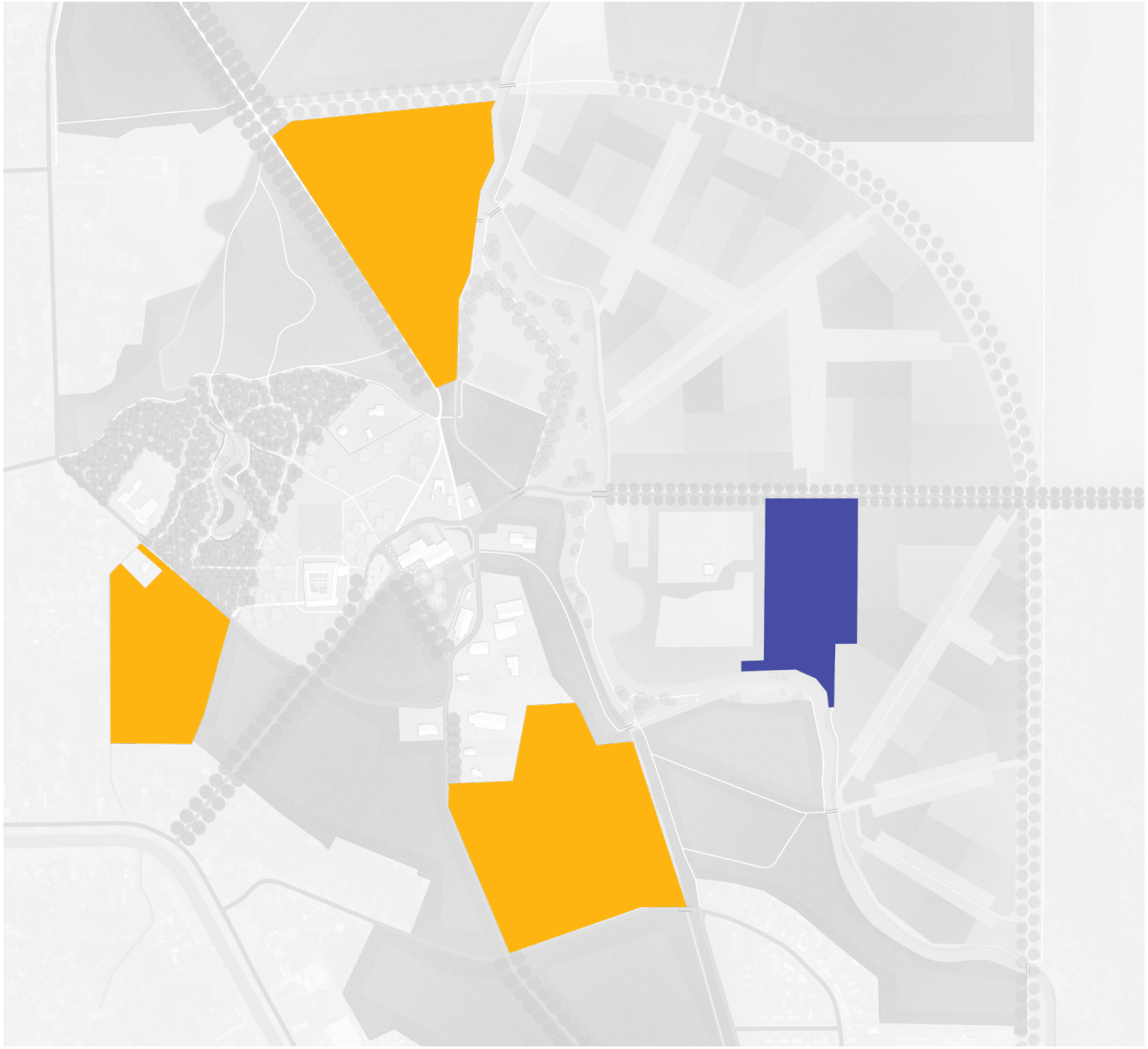

Kruidenrijk grasland

Halfopen gebied

6. BENADRUKKEN VORM OUDE KLOOSTERENCLAVE

- Één soort klinkerverharding
- Introductie Molenbrug
- Herintroductie Essenbrug
- Entree-element verwijst in dit geval naar poortgebouw
- Oude gracht vrijzetten van onderbeplanting
- Bestaand pad benoemen tot 'Grachtpad'

Één soort klinkerverharding

Essenbrug

Molenbrug

Verwijzing naar poortgebouw

Oude gracht vrijzetten

Introductie 'Grachtpad'

7. INTRODUCTIE ENTREE-ELEMENTEN

Entree-element

8. VERBETEREN LANGZAAMVERKEERSROUTES

Bestaande routes

Nieuwe routes

'Kanukjespad'

Verzamelpunt routes

9. VERBETEREN ROUTING EN PARKEREN

- Parkeerplaats bij klooster beter inpassen in omgeving
- Nieuwe entree aan westzijde, optie (mindervaliden-)parkeerplaats
- Overlast vrachtverkeer beperken door bord (verbieden vrachtverkeer zonder bestemming in gebied)

Autoroutes

Parkeerplaats

(mindervaliden-)parkeerplaats

Slagboom

10. DEELGEBIEDEN

- Landschap
- Wandelbos
- Enclave

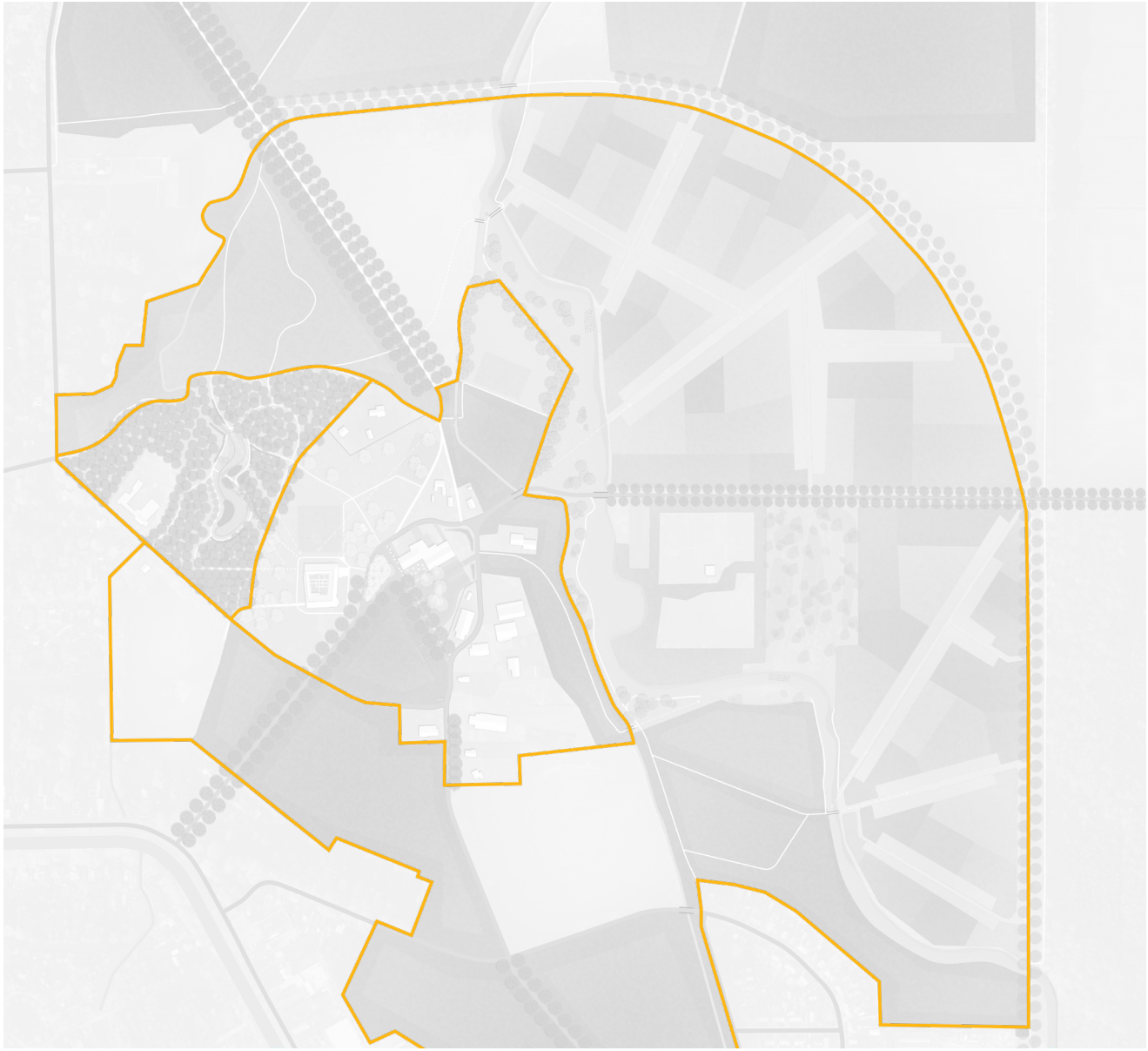

HOOFDSTUK 6

Kaderplan

KADERPLAN

Het landschap

De kloosterenclave en het Wandelbos worden omsloten door een landschappelijke omgeving. De ecologische voeg deelt het landschap op in een nieuw landschap in het oosten en een meer historisch landschap in het westen. Het nieuwe landschap bestaat uit recent aangeplant bos, de begraafplaats en een halfopen gebied. Het meer historische landschap bestaat uit bossen van verschillende cultuurhistorische oorsprong en graslandgebieden.

Deelgebied landschap

1. Bosbeek

2. Assen

3. Nieuw bos

4. Oud bos

5. Halfopen gebied

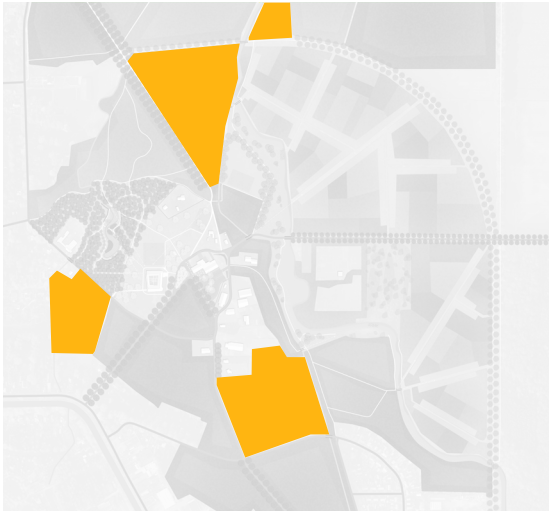

6. Kruidenrijk grasland

1. BOSBEEK

De functie van de ecologische voeg is tweeledig. Enerzijds versterkt de voeg de Bosbeek als ecologische structuur. Anderzijds verhoogt de ecologische voeg de leesbaarheid van landschappelijke structuren zoals houtwallen, maar ook de Molen Aa en de Bosbeek zelf. De ecologische voeg bestaat uit structuurrijk grasland waarbij dichte structuren worden afgewisseld met open structuren. Open structuren bevinden zich vooral op plekken met belangrijke zichtlijnen of op plekken met belangrijke landschappelijke structuren.

Ingrepen:

- Begroeiing verwijderen waar open structuren gewenst zijn.
- Extensief maaibeheer.
- Bruggen onderhouden waar dit nodig is.

Voorde in Bosbeek

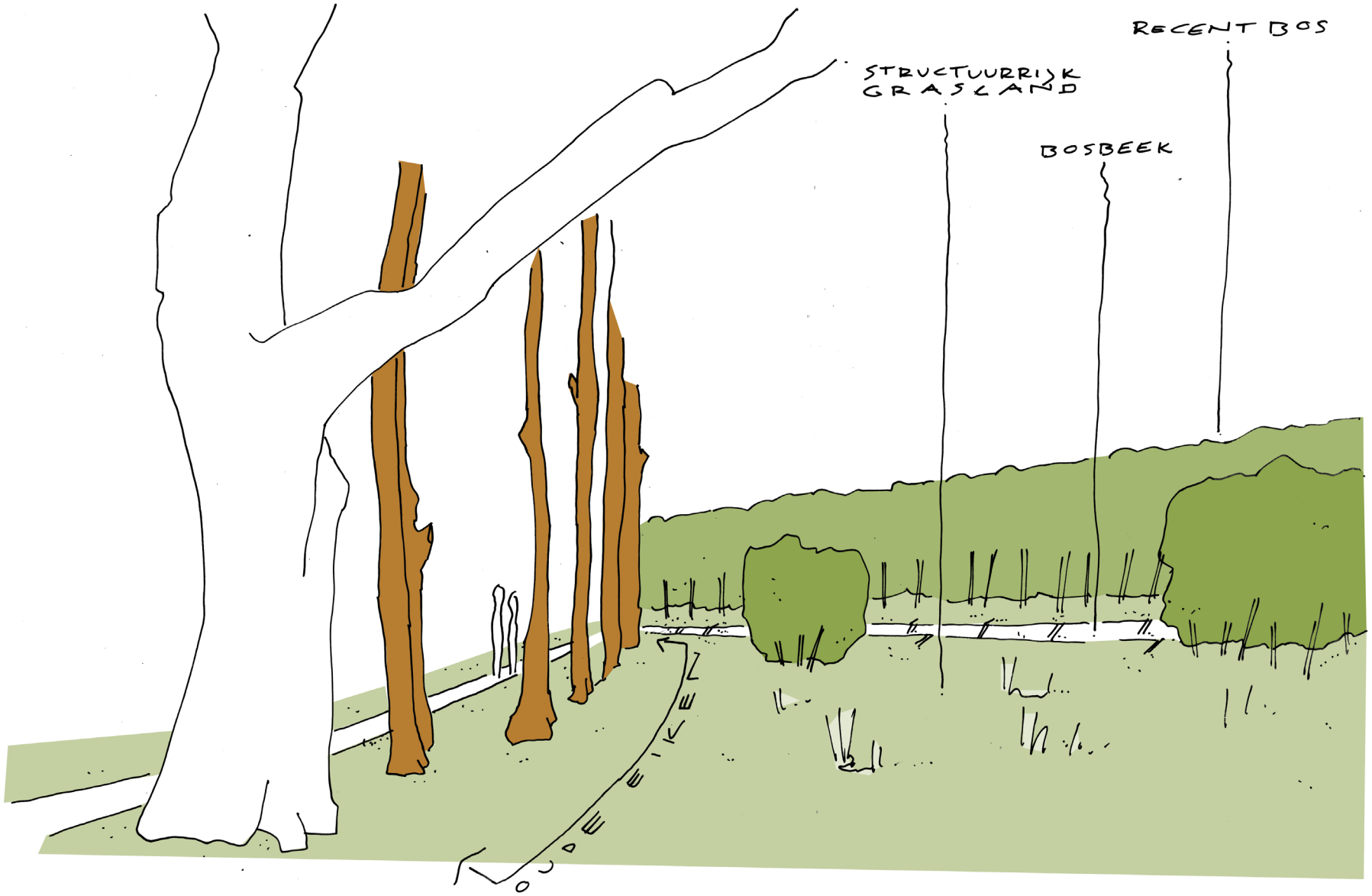

De oude bomenstructuur wordt weer zichtbaar door de ecologische voeg

2. ASSEN

De assen zijn onderdeel van de recente bossen. De assen zorgen enerzijds voor zichtlijnen en wandelstructuren. Ook hebben de assen inmiddels een meer ecologische betekenis gekregen waarbij stukken bos langs de rand worden verwijderd zodat toekomstbomen vrij komen te staan. Deze afwisseling tussen open en dicht heeft een positieve invloed op de ecologie. Dit systeem kan worden uitgebreid waarbij de ecologische betekenis van de assen groter wordt. Verder is het belangrijk de soms verwaarloosde zichtassen te herstellen.

Ingrepen:

- Assen vrijmaken van obstakels en snoeien totdat er weer een sterke zichtlijn ontstaat.
- Het systeem van openingen aan de randen waarin toekomstbomen groeien doorzetten.
- Langs de gehele rand extensief beheren zodat er een variatie aan beplanting kan ontstaan.

Toekomstbomen langs assen

Ecologische bosranden

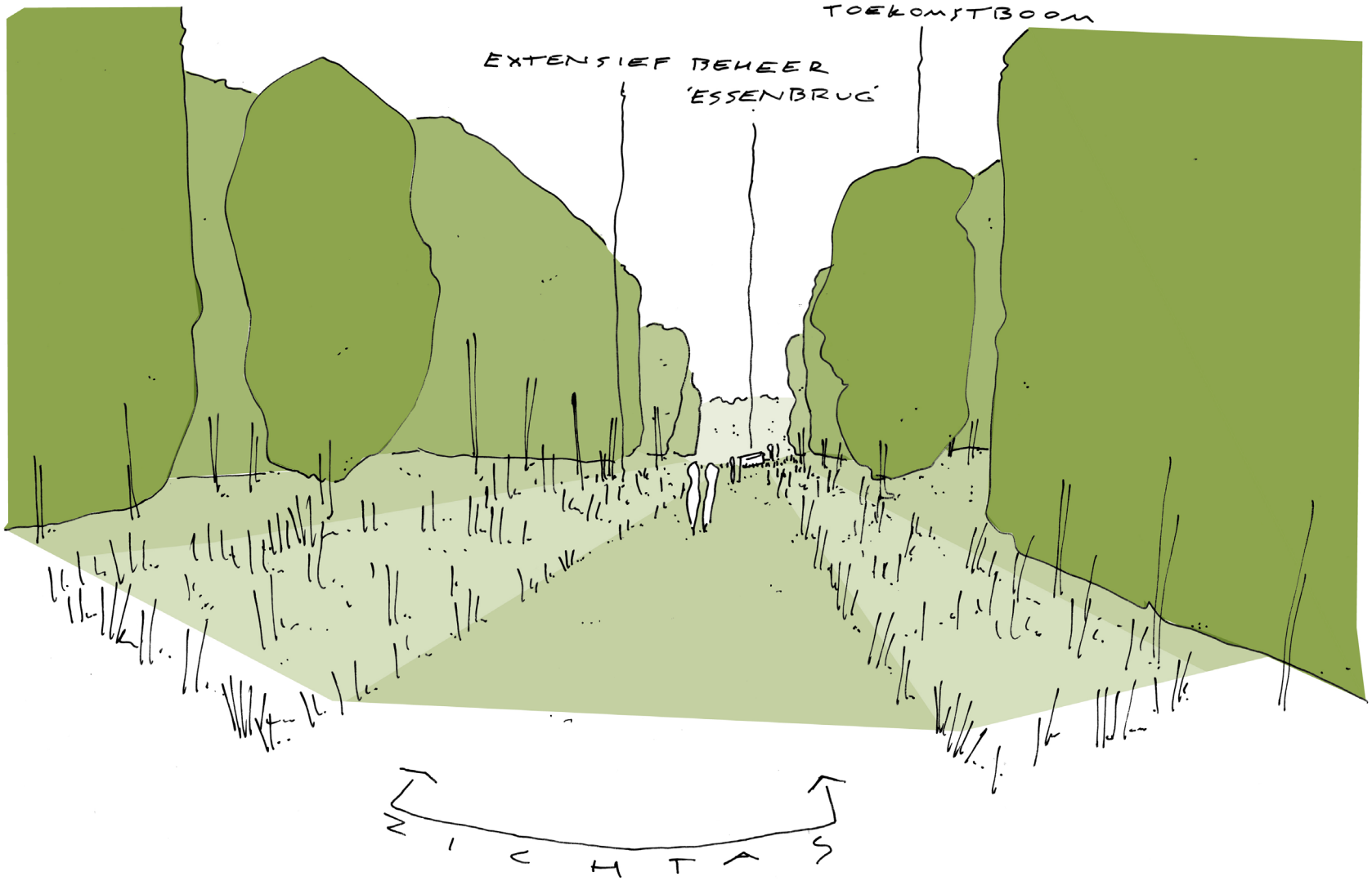

De assen moeten weer strakke zichtlijnen vormen, de randen vormen echter ecologische rafelranden (ecologische bosranden en vrijgezette toekomstbomen)

3. NIEUW BOS

De leesbaarheid van de oorsprong van verschillende soorten bossen is sterk afhankelijk van beheer. Hoewel de nieuwe bossen ecologisch nog niet zo interessant zijn als de oude bossen, is hier ruimte voor ecologische versterking.

Ingrepen:

- Ecologisch bosbeheer versterken.

Dood hout heeft een positieve invloed op de ecologie

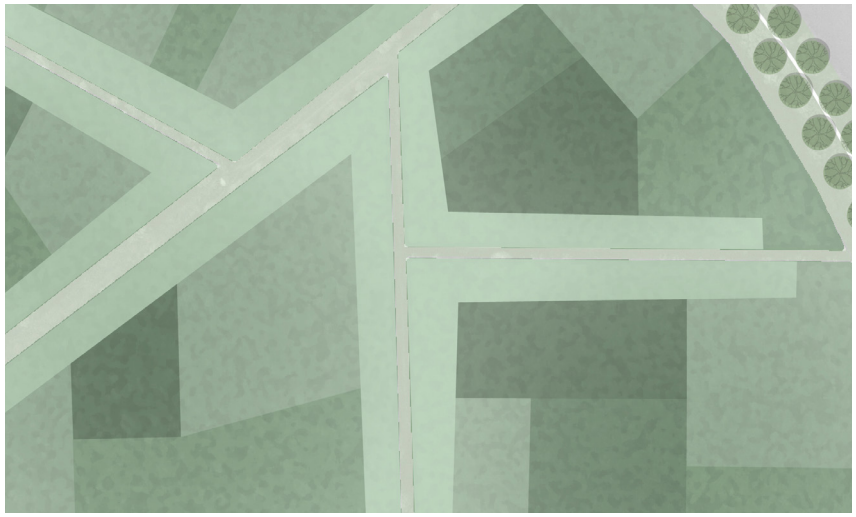

Ecologische rand langs de assen en beheergroepen

4. OUD BOS

De cultuurhistorische bossen zijn verschillend van oorsprong en het is belangrijk dat hun verschillen worden benadrukt. In de cultuurhistorische bossen is ecologie ook belangrijk, maar de nadruk ligt meer op cultuurhistorische eigenschappen.

Ingrepen:

- Cultuurhistorische elementen behouden of versterken door bijvoorbeeld lanen vrij te stellen.
- Zorgen voor een grotere leesbaarheid van cultuurhistorische elementen door bijvoorbeeld onderbeplanting op de rabatten te verwijderen.

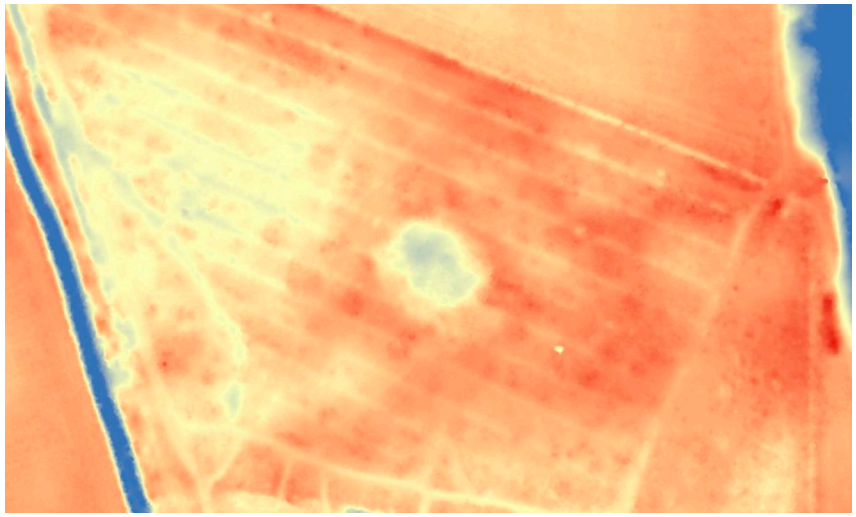

De rabatten zijn goed zichtbaar op de hoogtekaart

Vrijstellen van cultuurhistorische elementen zoals lanen

5. HALFOPEN GEBIED

Het halfopen gebied vormt een overgangszone tussen de Bosbeek en de bossen. Het bestaat uit een halfopen schraal structuurrijk terrein. De wens is om het gebied in die hoedanigheid te blijven beheren en toegankelijk te houden voor wandelaars.

Ingrepen:

- Blijven beheren als halfopen schraal structuurrijk terrein door het periodiek verwijderen van een deel van de struiken en bosopslag.

Bestaand halfopen schraal structuurrijk terrein

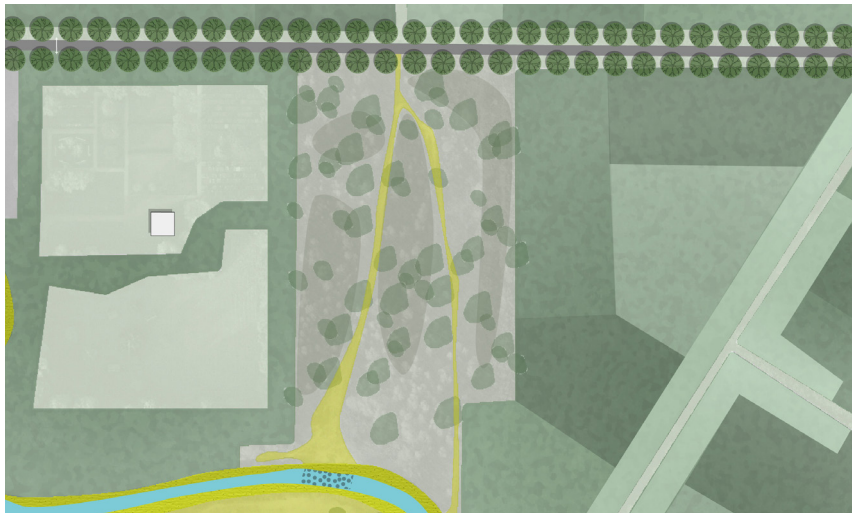

Ecologische rand langs de assen en beheergroepen

6. KRUIDENRIJK GRASLAND

De kruidenrijke graslandgebieden vormen open structuren binnen een landschap met veel bos. Het is belangrijk om deze structuren open te houden.

Ingrepen:

- Meer extensief beheer zorgt voor ecologische meerwaarde.
- Inzaaien met een kruidenmengsel.

Extensief beheer heeft een positieve invloed op de ecologie

HET WANDELBOS

Het Wandelbos is hét symbool van de invloed van de stad Groningen op de kloosteromgeving. Door het negentiende-eeuwse park in Engelse stijl is het klooster ook te zien als 'decor' voor een landschappelijke wandeling. Het Wandelbos is echter steeds meer op de andere bossen gaan lijken. Zo is het beheer meer ecologisch van aard, zijn de zichtlijnen verwaarloosd en zijn de paden niet allemaal in goede staat. Om de leesbaarheid van het landschap te vergroten, is het zaak om de onderscheidende eigenschappen van het Wandelbos weer terug te brengen.

Uit een analyse van vergelijkbare parkbossen zijn leidende principes voor eind-negentiende-eeuwse openbare parkbossen voortgekomen. Deze principes bieden handvatten voor het aanpakken van het Wandelbos:

- Herstel zichtlijnen door open structuren.
- Kader zichtlijnen in met beplanting.
- Tussen paden en vijver een open structuur met afwisselend gazon en stinzen.
- Heldere padenstructuren gestuurd door beplanting.
- Bankjes en prullenbakken worden gepositioneerd langs de paden.
- Bijzondere bomen of boomgroepen zijn vrijgezet.
- Bruggen maken watersysteem inzichtelijk.

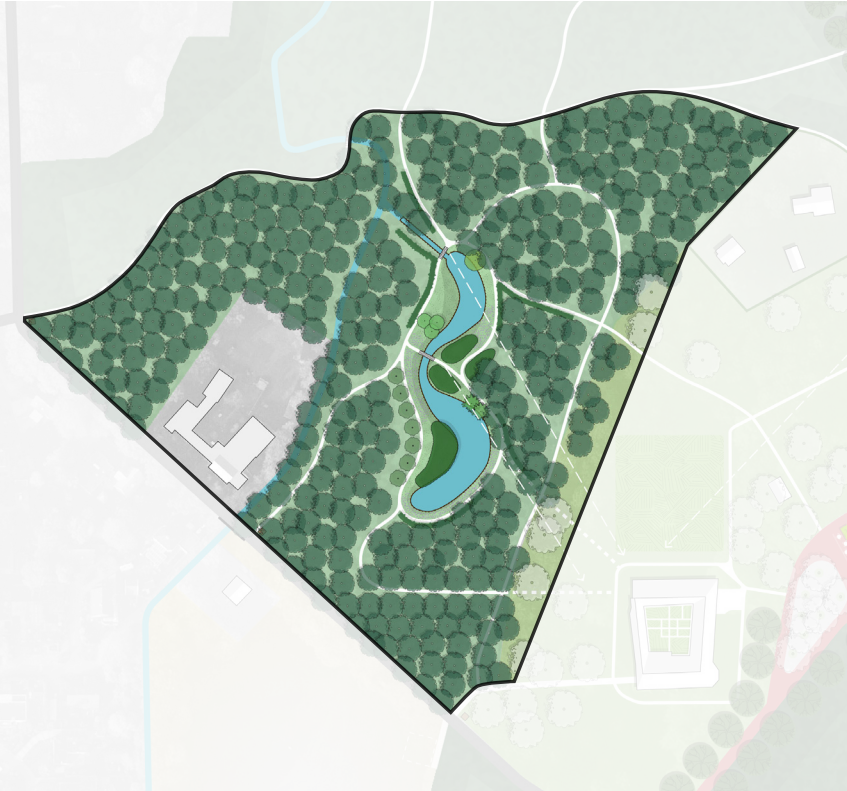

Deelgebied Wandelbos

6. KADERPLAN

1. Zichtlijnen

2. Paden

3. Watersysteem

4. Nieuwe brug

5. Gazon en stinzen

6. Beplanting

1. ZICHTLIJNEN

Vanuit het park gezien is het klooster een 'decor'. Het is typisch voor de Engelse landschappelijke tuinen om een 'ruïne' op deze wijze te gebruiken en daarbij verschillende momenten (op verschillende afstanden en uit verschillende hoeken) te pakken waarop het bouwwerk te zien is. Zo wordt gedurende de wandeling spanning opgebouwd. Deze spanningsopbouw is in de loop der jaren deels verloren gegaan en zal nu worden hersteld.

Ingrepen:

- Zichtlijnen maken door open structuren (onderbeplanting verwijderen).
- Kader zichtlijnen in met beplanting (bestaande onderbeplanting op strategische plekken laten staan).

2. PADEN

De padenstructuur in het Wandelbos doet steeds minder denken aan een parkbos in Engelse landschapsstijl. De padenstructuur is in de loop der jaren sleets geraakt waarbij vermoedelijk zelfs paden verloren zijn gegaan. De wens is om de bestaande paden te herprofileren naar een helder landschappelijk padensysteem. Daarnaast worden nieuwe paden aangelegd zodat om de vijver gewandeld kan worden.

Ingrepen:

- Herprofilering bestaande paden.
- Aanleggen nieuwe padenstructuur.
- Bankjes en prullenbakken worden gepositioneerd langs de paden (op een afstand van circa 1 meter van het pad).
- De paden worden gestuurd door heesterbeplanting.
- Het deel van het pad dat in lijn loopt met de oude grachtstructuur kan worden benoemd tot het 'Grachtpad'.

Gebruik bestaande structuren voor zichtlijnen (oud laantje)

Heldere padenstructuur, gestuurd door beplanting

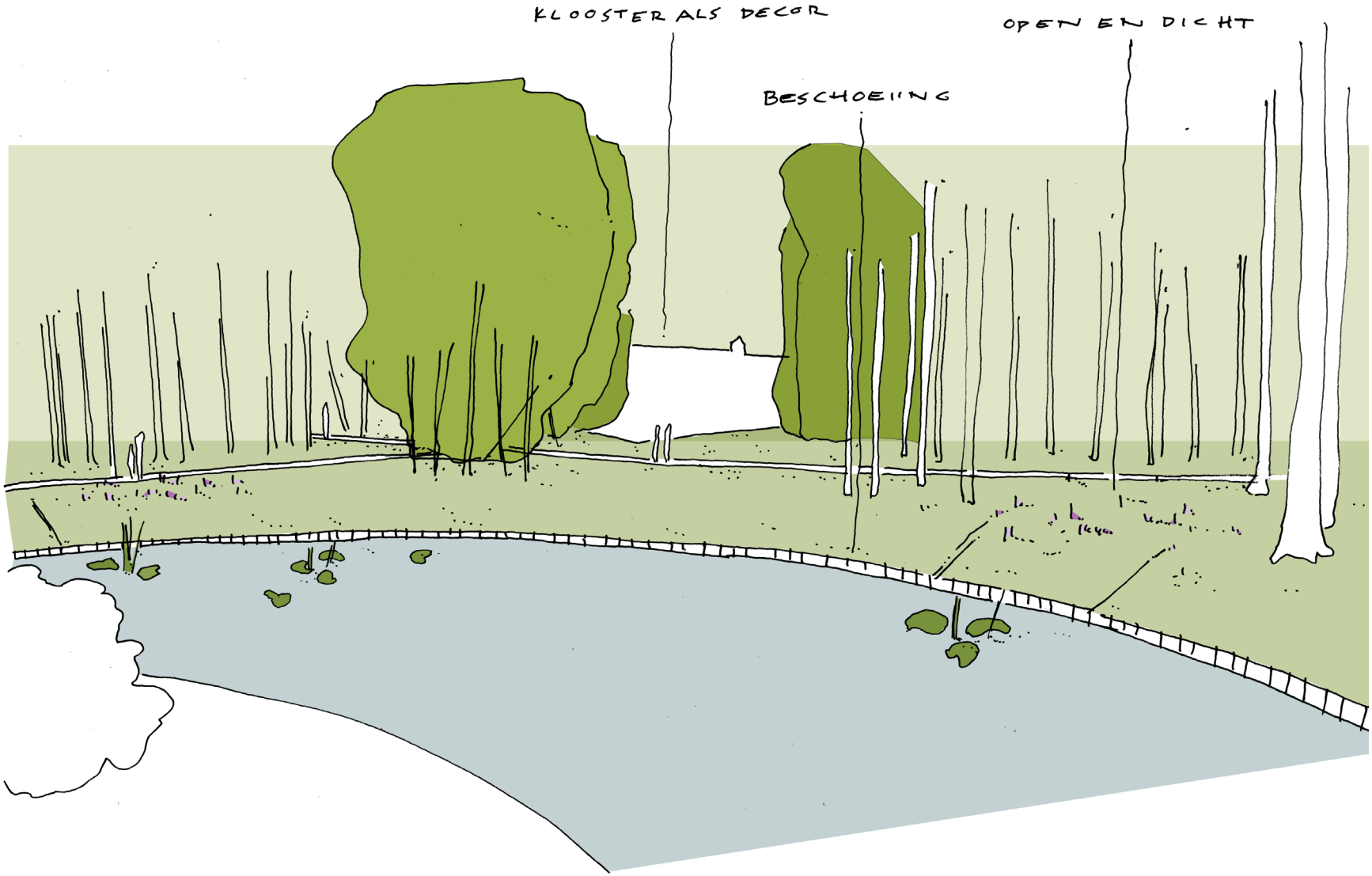

Zichtlijnen herstellen richting het klooster

3. WATERSYSTEEM

Bij de revitalisatie van het Wandelbos hoort ook het watersysteem van de vijver. De waterkwaliteit is op dit moment niet goed. Wel kan de kwaliteit met een aantal ingrepen worden verbeterd. Een meer estethische ingreep is het aanbrengen van een hardhouten beschoeiing.

Ingrepen:

- Vijver uitbaggeren.
- Selectief verwijderen bomen en zo meer licht op vijver (oplossen in samenhang met landschapsplan Wandelbos).
- Pomp vijver verbeteren (een regelmatige doorstroming door een klok in plaats van alleen een vlotter).
- Aanbrengen van een hardhouten beschoeiing.

4. NIEUWE BRUG

De beleefbaarheid van het watersysteem in het Wandelbos kan worden vergroot door een nieuwe brug te plaatsen. De afvoer van de vijver wordt dan niet meer door een duiker vormgegeven.

Ingrepen:

- Brug over waterafvoer vijver in plaats van duiker.

Vijver onderdeel systeem Ruiten Aa

Nieuwe bruggen in Wandelbos voortbouwen op beeldtaal bestaande bruggen

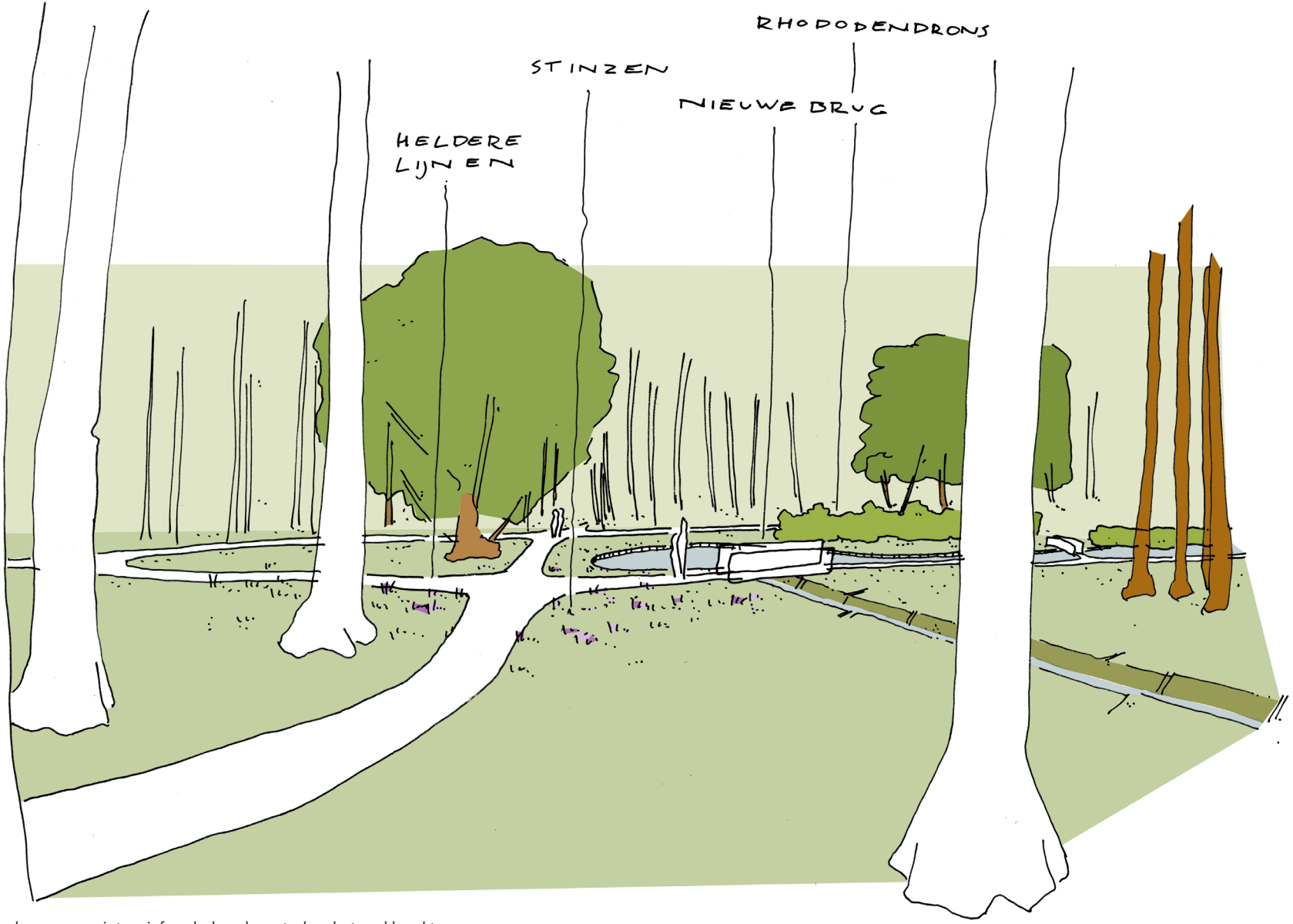

Stinzenbeplanting, bruggen en intensief onderhoud versterken het parkkarakter

5. GAZON EN STINZEN

Tussen de padenstructuur en de vijver is ruimte voor een gazon met diverse beplanting, waaronder stinzen. Dit deel zal het meest intensief onderhouden deel van het Wandelbos worden waarbij de intensiteit van beheer afneemt naarmate de afstand tot de vijver toeneemt.

Ingrepen:

- Aanbrengen gazon tussen padenstructuur en vijver (het gazon zal alleen strak kunnen worden op zonrijke delen).
- In schaduwrijke delen is ruimte van bosanemoon en stinzen zoals:
    - Winterakoniet (januari-maart)
    - Sneeuwklokje (februari-maart)
    - Sneeuwroem (februari-april)
    - Vingerhelmbloem (maart-april)
    - Bosgeelster (maart-mei);
    - Gevlekt longkruid (maart-april)
    - Boshyacint (april-mei)
    - Witte bosanemoon (maart-mei)
    - Gele anemoon (maart-mei)

Stinzentapijt (bodembedekkend)

Bosanemoon

6. BEPLANTING

Bomen en heesters maken of breken het parkachtige karakter van het Wandelbos. Door niet-parkachtige beplanting zoals hulst te verwijderen en nieuwe parkachtige bomen en heester toe te voegen wordt het parkachtige karakter versterkt. Verder kan het padensysteem meer helder worden vormgegeven door deze te 'sturen' met fijnvertakte heesters.

Ingrepen:

- Niet-parkbomen (o.a. hulst) en opschot verwijderen om vijver.
- Rhododendrons (terugsnoeien bij te veel overhangen over vijver).
- Planten fijn vertakte heesters om padenstructuur te 'sturen'.
- Planten nieuwe parkbomen en heesters zoals:
    - Nieuwe rhododendrons (naast bestaande)
    - Solitaire zwarte tupeloboom
    - Twee of meer parkachtige coniferen
    - Groep moerascipressen

Groep moerascipressen

Solitaire zwarte tupeloboom

DE ENCLAVE

De enclave is grofweg het gebied dat vroeger werd gebruikt als kloosterenclave. Het gebied viel binnen de grachten en lag ten westen van de Molen Aa. Het gebied is onder te verdelen in het klooster met de kloostertuin (inclusief het grasland met de heemtuin ten noorden van het Essenbos), de historische bossen, de zwerm bebouwing en de parkeerplaats met het Boschhuis en het groene plein. Een van de belangrijkste opgaven is dat het gebied weer als een samenhangend geheel aanvoelt.

Deelgebied enclave

6. KADERPLAN

1. Verharding

2. Parkeerplaats

3. Kloostertuin

4. Molenbrug en Essenbrug

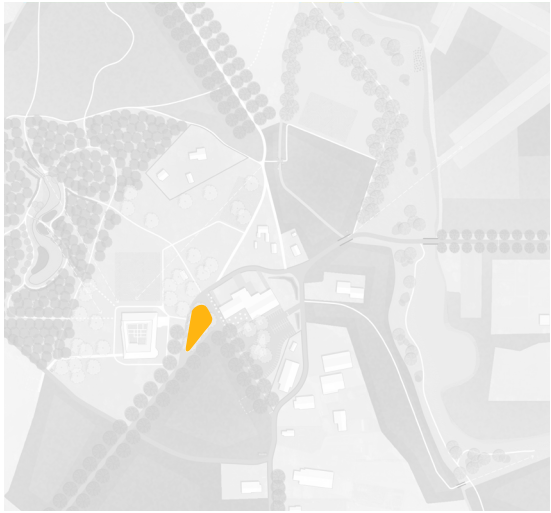

5. Groen plein

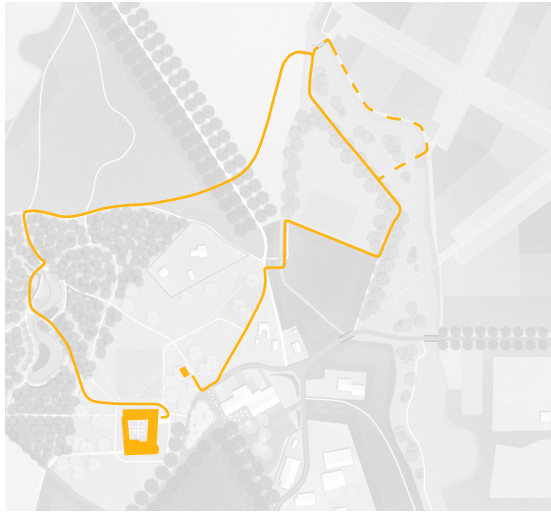

6. Kanukjespad

1. VERHARDING

Een van de belangrijkste instrumenten om voor meer samenhang te zorgen, is de verharding in de openbare ruimte. Op dit moment is de verharding meestal niet onderscheidend ten opzichte van de verharding buiten de enclave. Bovendien vormt de verharding binnen de kloosterenclave geen eenheid.

Ingrepen:

- Zorg binnen de kloosterenclave voor één soort verharding (vanaf Boslaan, vanaf Essenbrug en vanaf begin enclave bij de Kruisherenweg).
- Wat betreft de verharding kan bijvoorbeeld worden gedacht aan gebakken klinkers in een bruine tint.
- De verharding loopt bij voorkeur zonder hoogteverschil en in gelijk materiaal door tot de gevel van het Boschhuis zodat het terras onderdeel van de straat wordt.

Referentiebeeld van gebakken klinkers met een bruine tint

Eenheid in verharding

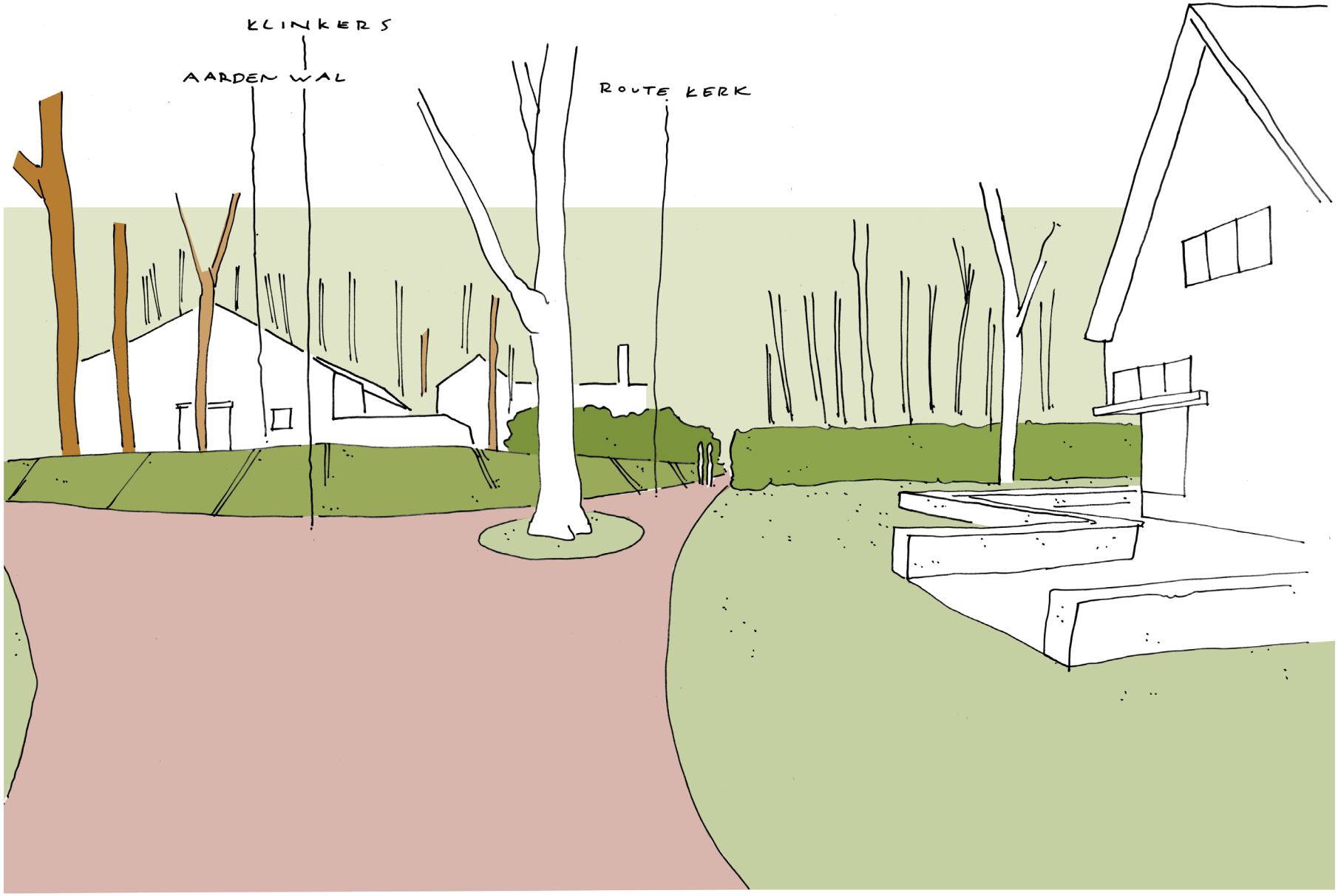

De route tussen de kerk en de begraafplaats is logisch vormgegeven

2. PARKEERPLAATS

De parkeerplaats vormt op dit moment een rommelig geheel. Zo zijn er veel verschillende elementen aanwezig zoals bewegwijzering, een oplaadpaal, een kunstwerk en prullenbakken. Ook is de situering van de parkeervakken en de verdeling van het aanwezige groen onlogisch. Er kan een efficiëntieslag worden gemaakt.

Ingrepen:

- Maak een nieuwe verdeling van de parkeerplaatsen.
- Sluit wat betreft materialisering aan op de overige verharding (gebakken klinkers in een bruine tint).
- Behoud bestaande waardevolle bomen.
- Zet in de noordoostzijde de aarden wal door om zo de parkeerplaats in te passen.
- De bussen kunnen in plaats van op de huidige busparkeerplaats parkeren bij de begraafplaats.
- Bij een tekort aan parkeerplaatsen kan deze parkeerplaats worden gebruikt door bezoekers.
- Wanneer dit niet nodig is, kan de busparkeerplaats weer onderdeel worden van de bosstructuur.

De lindenlaan langs de huidige parkeerplaats | bron: Groninger archieven, toegangsnummer 1986, inventarisnummer 8426 (ca 1930)

Groene elementen op plek huidige parkeerplaats | bron: Groninger archieven, toegangsnummer 1986, inventarisnummer 8427 (ca 1925)

Een mogelijke nieuwe hoofdopzet van de parkeerplaats

3. KLOOSTERTUIN

De kloosterenclave werd oorspronkelijk begrensd door een gracht. Deze structuur wordt enerzijds benadrukt door het bestaande pad, dat aan de westzijde van het klooster in het Wandelbos ligt, het 'Grachtpad' te noemen. Anderzijds kan in de bosstructuren de oude gracht worden benadrukt door onderbeplanting te verwijderen. Zo wordt de bestaande laagte in het landschap zichtbaar en wordt de structuur op een subtiele manier benadrukt. Het gedeelte van de kloostertuin is op dit moment weinig onderscheidend van het overige bos door de dichte bomenstructuur en de onderbeplanting. Verder is op dit moment in het grasland boven het Essenbos al een akkertje aanwezig waar oude gewassen worden verbouwd. Op de plekken waar vroeger akkertjes aanwezig waren, ligt een kans om ze weer terug te brengen.

Ingrepen:

- Introductie 'Grachtpad'.
- De oude gracht in bosstructuren benadrukken door verwijderen onderbeplanting.
- Bomenstructuur uitdunnen (waardevolle bomen laten staan).
- Onderbeplanting verwijderen kloostertuin.
- Akkertjes herintroduceren op dezelfde plek.

Oude situering akkertjes | bronnen: www.topotijdreis.nl (historische topografische kaarten).

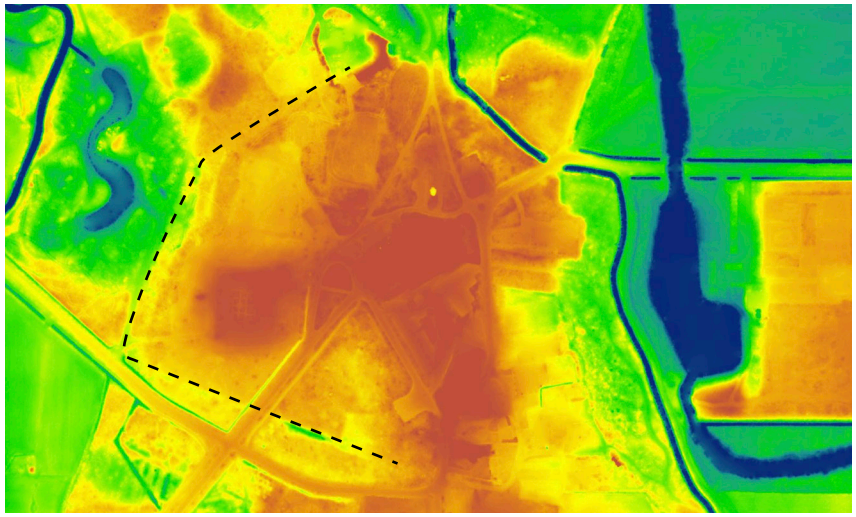

Vermoedelijke oude locatie gracht | bronnen: http://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/

Het oude akkertje ten noorden van het klooster

4. MOLENBRUG EN ESSENBRUG

Over het algemeen komen bruggen de leesbaarheid van waterlopen ten goede. Op de plek van de oude molen is het echter ook belangrijk dat het duidelijk wordt die daar vroeger heeft gestaan. Verder is de Molen Aa aan de noordwestzijde bij de entree van de enclave niet goed ervaarbaar. Er loopt een duiker onder de weg door. Eerder lag er de Essenbrug, waardoor duidelijk was dat de kloosterenclave daar begon. Het is een logische stap om deze brug te herintroduceren.

Ingrepen:

- Introduceren van de 'Molenbrug' waarbij de Molen Aa kan worden overgestoken en de historische functie als molen helder wordt.
- De molenbrug combineren met een waterverval zodat het water beter beleefbaar (hoorbaar) wordt.
- Terugkeer van de Essenbrug.

Fundamentresten molen

Watermolen met robuuste gemetselde basis met keermuren en houten reling

Schets Molenbrug (robuuste gemetselde basis met keermuren van kloostermoppen en ranke houten reling) en een klein waterverval, situering nabij de fundamentsteen van de oude molen

5. GROEN PLEIN

Het groene plein vormt een visuele en logistieke barrière tussen het Boschhuis en het klooster. Dit komt onder andere door de bodembedekkers en de positionering van het verharde pad. Ook het hekwerk draagt hier aan bij. Om het groene plein weer onderdeel van het geheel van de kloosterenclave te laten zijn kan ervoor worden gekozen om het gehele plein in grind of gras vorm te geven waarbinnen de bomen kunnen groeien. Zo verandert het plein in karakter van verkeersruimte naar verblijfsruimte.

Ingrepen:

- Verwijderen bodembedekkers, hekwerken verharding.
- Bestaande bomen behouden.

6. PADEN

De huidige padenstructuur vormt een netwerk aan wandel- en langzaamverkeersroutes. De nieuwe moes- en heemtuinen zijn echter met dit padensysteem nog niet goed ontsloten.

Ingrepen:

- Aanleg pad tussen het grasland boven de Essenbrug en het overige gedeelte van de enclave (loopt over de Molenbrug heen).
- Aanleg pad vanaf het klooster langs de akkertjes.

Referentie bomen in grind

Bomen in grind of gras

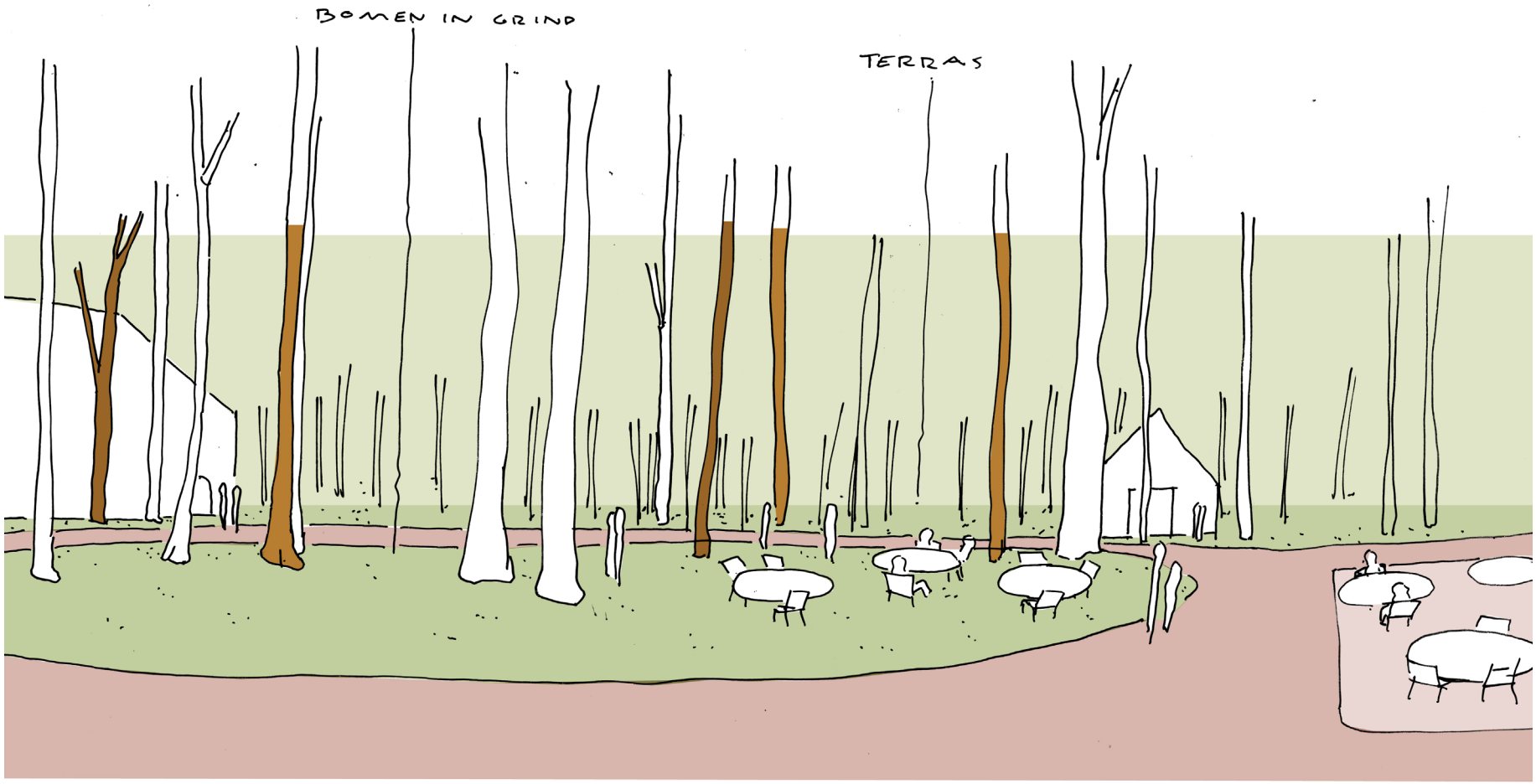

Van verkeersruimte naar verblijfsruimte

6. KANUKJESPAD

Stichting Museum Klooster Ter Apel en Staatsbosbeheer zijn al langere tijd bezig met het ontwikkelen van het 'Kanukjespad'. Dit is een route waarbij kleuters en hun juffen of meesters kennismaken met de kloostergeschiedenis en de flora en fauna in de periode 1465-1614. Er zal gebruik worden gemaakt van een 'verhalendoeboek'.

Ingrepen:

- Route-elementen aanbrengen in dezelfde stijl als de entree-elementen (wel van ondergeschikte grootte).
- Naast de molenbrug de introductie van een ondergeschikte brug of loopplank om zo de route te kunnen voltooien.
- Bij nieuwe route-gerelateerde elementen zoals speelelementen gebruik maken van één samenhangende vormentaal in lijn met de vormentaal in de visie (sober, hout, enzovoorts).

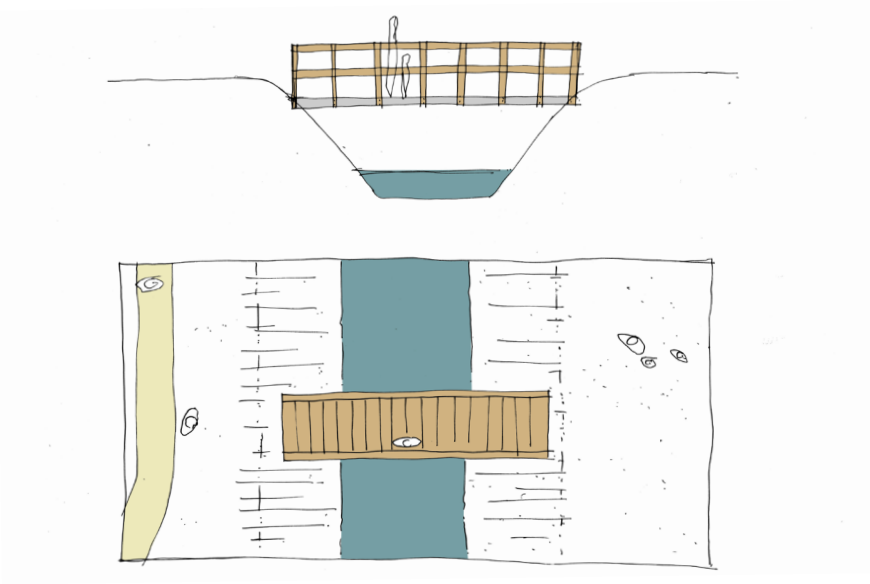

Schets ondergeschikte brug (sobere houten brug, familie van nabijliggende brug)

Route-element met gekleurde stip

Het Kanukjespad

ALGEMENE BEELDTAAL: HOUTEN ELEMENTEN

De kloosteromgeving voelt op dit moment niet altijd aan als een geheel. De vele losse elementen in bewegwijzeringen, slagbomen, bankjes en prullenbakken zijn daar mede-oorzaak van. Daarom is het van belang om te zorgen voor een uniforme beeldtaal. Wat betreft bruggen en prullenbakken kan worden voortgebouwd op de beeldtaal van de bestaande elementen. Wat betreft de nieuwe entree-elementen, de slagbomen en de banken wordt een nieuwe beeldtaal geïntroduceerd van robuuste houten balken. In het hout kan het logo van het klooster worden gebrand of gefreesd.

Ingrepen:

- Het actief opruimen van onnodige bewegwijzeringen en andere losse elementen zoals op de parkeerplaats het geval is, hoort bij het vormgeven van de uniforme beeldtaal.
- Aanbrengen houten entree-elementen, route-elementen Kankukjespad en overige houten elementen zoals de slagboom.

Robuust houten entree-element

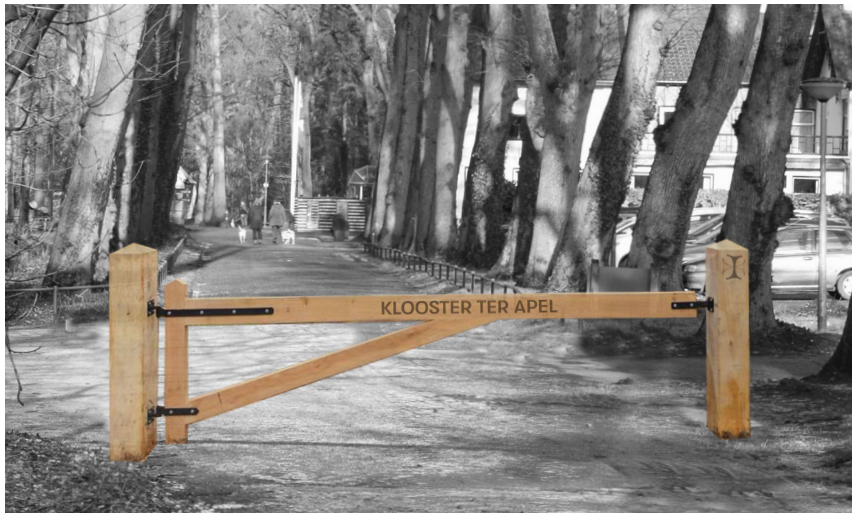

Robuust houten slagboom

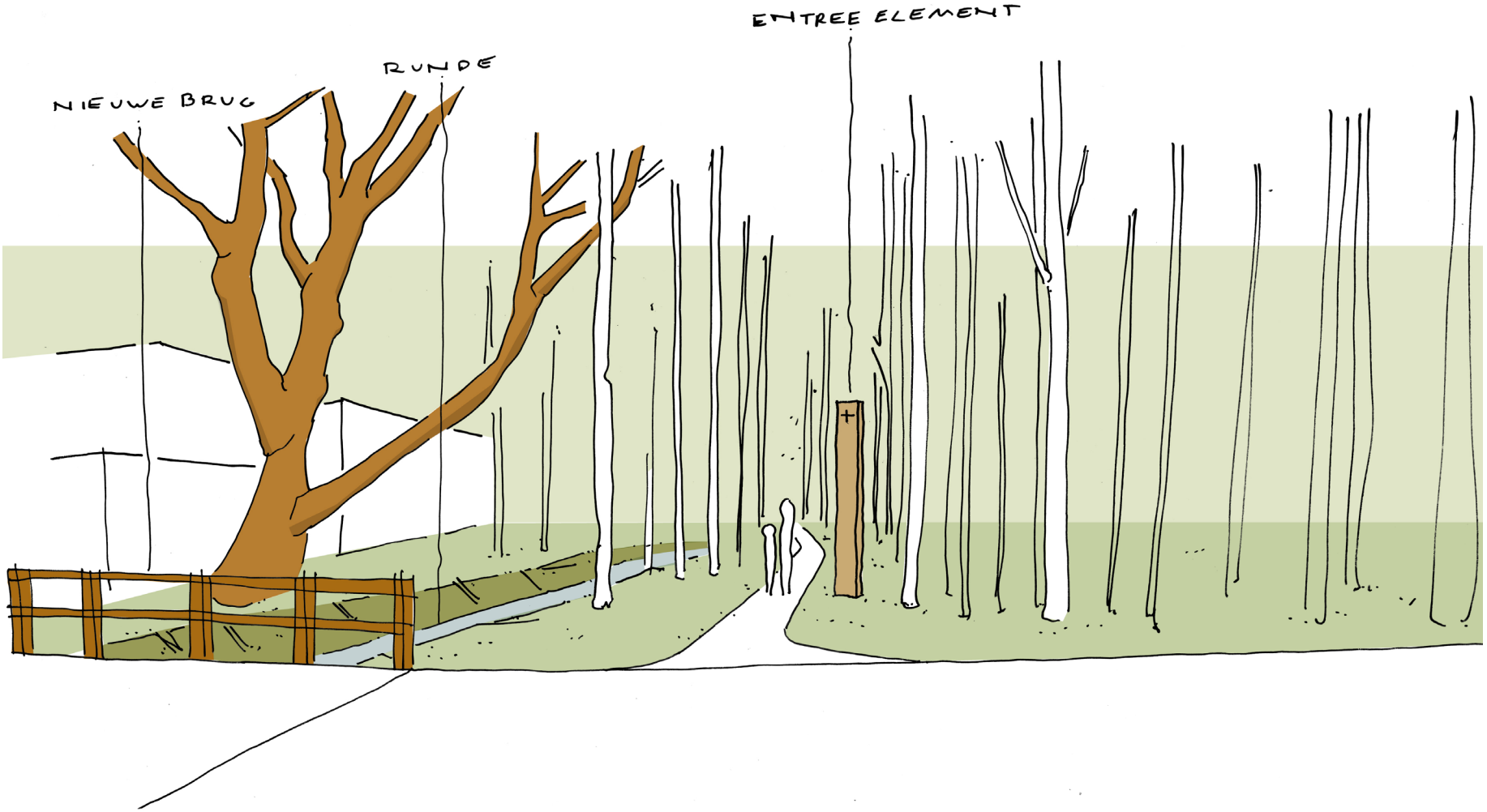

Entree-elementen bij alle entrees van de kloosterenclave

ALGEMENE BEELDTAAL: VERLICHTING

Verlichting is een belangrijk vraagstuk binnen de kloosteromgeving. Gasten van bijvoorbeeld het Boschhuis moeten zich veilig voelen en de weg naar hun auto kunnen vinden. Ook draagt verlichting, mits juist uitgevoerd, bij aan sfeer. Anderzijds is er sprake van een natuurlijke omgeving waarbij licht juist een bedreiging vormt, denk bijvoorbeeld aan vleermuizen.

Ingrepen:

- Het zoveel mogelijk voorkomen van verstrooiing van licht naar de omgeving (door middel van richting en lichtsterkte).
- Een soort lichtmast voor de kloosteromgeving (dienend aan haar omgeving, dus sober en passend in een historische omgeving).

Voorbeeld van vleermuisvriendelijke verlichting

Voorbeeld van een lichtmast die sober is en die past binnen een historische omgeving